БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 29 (8861)
ФЕВРАЛИИН 4
СРЕДА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд бүридхэлдэ абтажа эхилбэ

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд Москвада февралиин 2-hоо бүридхэлдэ абтажа эхилбэ.

Москворецкэ һунгуулиин округой һунгалтын окружной комисси **Алексей Илларионович Кириченкые** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгон бүридхэлдэ абаха тогтоол баталаа.

Екатерина Алексеевна Фурцевае РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгон бүридхэлдэ абаха тогтоол Фрунзенска һунгуулиин округой һунгалтын окружной комиссиин заседани дээрэ баталан абтаба.

Калининска һунгуулиин округой һунгалтын окружной комисси **Никита Сергеевич Хрущевые** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгон бүридхэлдэ абаха тогтоол баталаа.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

Февралиин 2-ой үглөөнэй заседани

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съезд февралиин 2-то Москвада, Кремлиин [...] ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонуудые зүбшэхэ зуураа, манай орондо коммунистическэ байгуулалтын талаар Центральна Комитедэй хараалһан асари ехэ программа тухай, партиин хараалһан долоон жэлэй түсэбые үргэхээр совет арадай шууд шиидэнги байһан тухай делегадууд — хүдэлмэришэд, колхозниигууд, эрдэмтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна хүдэлмэрилэгшэд съездын үндэр трибунаһаа Эхэ оронойнгоо түлөө ехэ омогорхолтойгоор хэлэһэн байна. Тон ехэ һанал нэгэдэлгын оршон байдалда съезд хүдэлмэрилнэ. Парти болон арадай тон сэхээр нэгэдэнги, ленинскэ Центральна Комитедтэ совет хүнүүдэй хизаарлашагүй ехээр этигэдэг байһые делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд эли тодоор харуулаа. Үглөөнэй заседани дээрэ нүхэр Е. А. **Фурцева** түрүүлэгшээр һууба. Электростанцинуудай министр нүхэр **И. Т. Новиков** түрүүлжэ үгэ хэлээ. Электростанцинуудай [...]ашадаа бүри олоор баригдаха байһан тухай тэрэ съездэ элидхэн мэдүүлээ. Хамта дээрээ 58—60 миллион киловатт хүсэтэй шэнэ электростанцинууд долоон жэлэй турша соо орон дотор баригдаха юм. Тайлбарилан хэлэбэл, энэ хадаа Англи, Франци болон Баруун Германиин бии болоһон сагһаа хойшо бариһанай шэнээн болохо байна. Түлишөөр хүдэлдэг электростанцинуудые бариха, гидроэлектростанцинуудай барилгые түргэдхэхэ, үнэ сэнгыень химдаруулха зорилгонууд тухай нүхэр Новиков тусгаар тогтожо хэлээ.

Удаань **Н. Г. Игнатов** үгэ хэлээ. СССР-эй арадай ажахые саашань хүгжөөхэ холын хараата асари ехэ түсэб Н. С. Хрущевой элидхэл соо эли тодоор, гүнзэгыгөөр [...]дорхойлон харуулагдаа. Энээние манай парти, арад, бүхы түрүү хүн түрэлтэн угаа ехэ баяртайгаар угтаа гэжэ тэрэ хэлээ. Коммунизм байгуулга парти болон манай ороной ажалшадай сэхэ [...]елүүлхэ бодото хэрэг болоод байна. Манай общиествын хүгжэлтын энэ шатые долоон жэлэй түсэб харуулжа үгэнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай ороной элитэ ехэ амжалтануудые түйлаад байхада, партида харшаар [...]жо боложо, гэмтэ замда ороһон Маленковой, Кагановичын, Молотовой, Булганинай, Шепиловэй [...]ирүүлэгдэжэ, бута сохигдоһон [...]лэгэй ябуулгануудай жэгшүүритэй муухай байһаниинь бүришье [...]ээр харагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Партиин XXI съездын хүдэлмэринь, манай арадай ажахые хүгжөөлгын холын хараата түсэбые зүбшэн хэлсэлгые гадаадын оронуудайхид угаа ехээр һонирхоно. Советскэ Союзда харшаар хандадаг буржуазин хархис хэблэлшье долоон жэлэй турша соо манай ороной экономикын хүгжэлтэдэ ехэ анхарал хандуулжа, съездын хүдэлмэри харуулхын тулада өөһэдынгөө хуудаһануудта горьтой һуури үгэхэ баатай болоно.

Теэд Югославиин хэблэлэй баримталдаг хараа бодол гайхалтай юм. СССР-эй долоон жэлэй түсэб тухай өөрынгөө арадта зүбөөр харуулхын тулада Югославиин газетэнүүдтэ һуури олдоогүй. Энээние юугээр тайлбарилжа болохоб гэхэдэ, Югославиин ревизионистнууд Советскэ Союзай амжалтануудые ороной ажалшадһаа нюухые, социалистическэ оронуудые ардадагайнгаа түлөө урдынхидаал адляар империалистнуудай [...]һөө баһа нэгэ баясхаланда хүрэхые хүсэнэ гээшэ ха.

Долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, хүдөө ажахын [...]эр зэргээр хүгжэхэ байһан тухай нүхэр Н. Г. Игнатов саашань дэлгэрэнгыгээр хэлэе. Социалистическэ үйлэдбэриин амжалтанууд хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэриие комплексноор оньһожоруулха, хүдөө ажахын продукци абалгые бүри түргэнөөр дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Энэ хадаа арадай байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай.

Хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэриин үндэһэ һуури бологшо ороoһо таряа ургуулжа абалгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ гээшэ газар таряалангай талаар гол зорилго зандаа урда мэтэ үлэнэ.

Долоон жэлэй эсэстэ жэл бүри 7—8 миллиард пүүд ороoһо таряа ургуулжа абахын түлөө тэмсэл Россин Федерациин колхоз, совхозуудта үргэнөөр дэлгэрээ. Украинын ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри 2,1 миллиард пүүд хүрэтэр, Казахстанай ажалшад — 1,5 миллиард пүүд хүрэтэр таряа ургуулан абаха зорилго өөһэдынгөө үмэнэ табиһан байна. Тус уялганууд совет арадые баясуулна. Энэ хадаа орон дотор жэл бүри таряа ургуулжа абалгые 10—11 миллиард пүүд хүрэтэр дээшэлүүлхэ гэжэ долоон жэлэй түсэбөөр тогтоогдоһон даалгабариин бэелүүлэгдэхээр байһые гэршэлжэ үгэнэ. Бүхы республика, хизаар, областьнуудай өөһэдынгөө үгэдэ хүрөөд байгаа һаань, тус даалгабари үлүүлэн дүүргэгдэхэ байна. Энэ даалгабариин сохом дүүргэгдэхэ байһанда һэжэглэхэ үндэһэ баримта манайда үгы гэжэ нүхэр Игнатов хэлээ.

Ороoһо таряанай ажахын хүсэтэ ехээр хүгжэлтэ мяха абаха, һү һааха даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ үндэһэ һуури боложо үгэнэ гэжэ тэрэ саашань хэлээ. Арадай аша туһые харан жэл бүри 16 миллион тонно хүрэтэр годод мяха абаха гэжэ парти хараална. Гэбэшье манай хүдөө ажахы угаа ехэ арга боломжонуудтай. Тэдэниие зүбөөр ашаглаад байгаа һаа, долоон жэлэй даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргэжэ болохо байна. Мяха абалгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсэхын тулада бидэнэр жэл бүри 20—21 миллион тонно мяха абаха зэргэтэйбди.

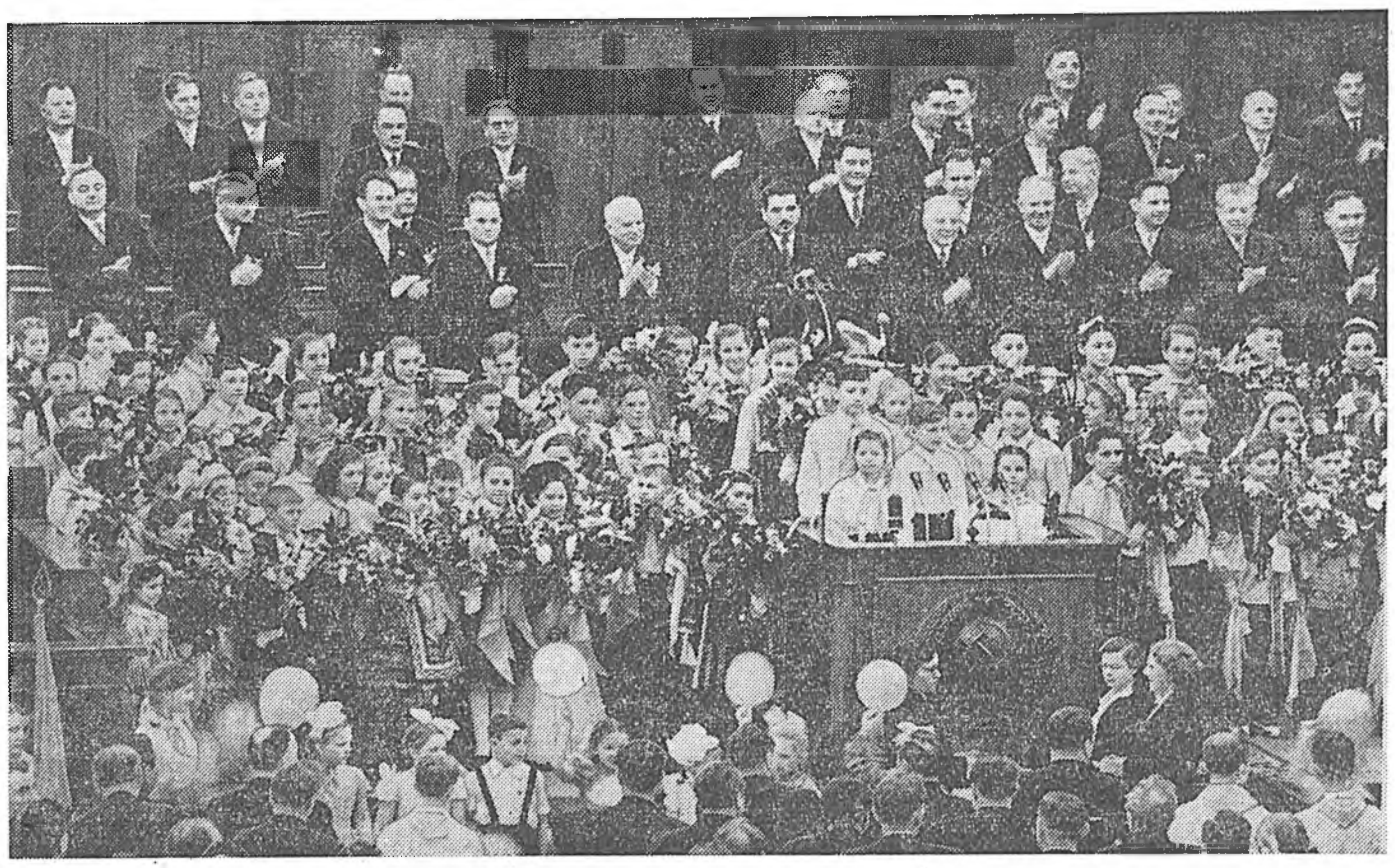
Мяха, һү, мал ажалай бусад продукт абалгые эрид дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөн советскэ хүдөө тосхонуудта үргэнөөр дэлгэрээ. Рязанай областиин колхоз, совхозууд шухала үүсхэл гаргаһан байна. Тэдэнэр долоон жэлэй түсэбэй даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ, бүри мүнөө жэлдэ үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гурба дахин ехэ мяха гүрэндэ худалдаха гэжэ шиидэһэн байха юм. Энэ алдарта үүсхэлынь халуунаар дэмжэгдээ. РСФСР бүхы дээрээ мүнөө жэлдэ мяха абалгые нэгэ хахад дахин дээшэлүүлжэ, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 1 миллион тонноор ехэ мяха гүрэндэ худалдаха гэжэ хараалаа. Украинын ажалшад долоон жэлэй түсэбые 5 жэл соо дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Казахстан нёдондо жэлдэ 380 мянган тонно мяха худалдаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 800 мянган тонно мяха худалдаха, мяха абалгые гурба дахин дээшэлүүлжэ, долоон жэлэй түсэбые 1963 ондо дүүргэхэ гэжэ хараална. Эдэ гайхамшагта тоонууд бидэниие баясуулхаһаа гадна, манай илалта туйлаха байһан тухай этигэл түрүүлнэ гэжэ Н. Г. Игнатов мэдүүлээ.

СССР дотор 1958 ондо 57.800 мянган тонно һүн һаагдаа. Энэ хадаа США-гэйхидэ орходоо 700 мянган тонноор ехэ юм. Һү һаалгын хэмжээгээр бидэнэр Холбоото Штадуудые ахяабди, һү һаалгын хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е удахагүй ахижа гарахабди гэжэ нүхэр Игнатов саашань хэлээ.

Мяха, һү, мал ажалай бусад продукт дээшэлүүлхэ ехэ зорилгонууд колхоз, совхозуудай тэжээл ехээр бэлэдхэдэг, хамагай түрүүндэ, кукуруза ехээр ургуулдаг болоо һаа, бэелүүлэгдэхэ байна. Тиихэтэй хамта, тэжээлдэ хэрэглэхын тулада хартаабха, сахарай свёкло, викэ, клевер, соя болон бусад ургамалнуудые ехээр таридаг болохо хэрэгтэй.

Долоон жэлэй туршада өөһэдынгөө ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые колхоз, совхозууд мүнөө зохёожо байна. Энэ тон шухала хэрэг болоно. Тус хэрэгтэнь тэдэндэ туһаламжа үзүүлхэ шухала.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ талаар партиин хараалһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ кадрнууд, хамагай түрүүндэ, колхозой түрүүлэгшэнэр шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Дүршэлтэй кадрнуудые мэргэжэлтэд болон дүршэлтэдэй дундаһаа дэбжүүлэгдэһэн залуу кадрнуудтай хамтадань тааруулан хэрэглэхэ гээшэ колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ шухала нүхэсэл болоно гэжэ нүхэр Игнатов хэлээ.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд. **Зураг дээрэ:** пионернүүд съездые амаршалжа байна. ТАСС-эй фотохронико.

Һүүлэй үедэ США-да хүн бүхэндэ хүртэсын талаар мяха, һү, тоһо абалгын доошолжо байхада, манай социалистическэ хүдөө ажахын тон түргэнөөр хүгжэжэ, шухала продуктнууд улам улам ехээр абтадаг боложо байна. Совет хүнүүдэй мяха, һү, тоһо, сахар, овощь, жэмэс, виноград болон бусад продукт элбэг дэлбэгээр хэрэглэдэг болохо саг ойртожо ерээ гэжэ Н. Г. Игнатов тэмдэглээ.

Область дотор нефть абалгын түргэнөөр хүгжэжэ байһан тухай, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Куйбышевска гидроэлектростанциин ашаглалгада оруулагдажа, хэдэн миллион киловатт электроэнерги үгтэһэнэй угаа ехэ удхашанартай байһан тухай партиин Куйбышевска обкомой секретарь **М. Т. Ефремов** хэлээ. Олон шэнэ предприятинуудай баригдаха байһан Куйбышевска областиин долоон жэлэй түсэбэй ямар гол шэглэлтэй байха тухай тэрэ дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Удаань Сириин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй генеральна секретарь **Халед Багдаш,** Американ Холбоото Штадуудай Коммунистическэ партиин Национальна комитедэй секретарь **Джеймс Джексон** гэгшэд үгэнүүдые хэлэжэ, съездые амаршалаа.

Богонихон забһарлалгын һүүлээр заседани дээрэ **Н. В. Подгорный** түрүүлэгшээр һууба. КПСС-эй Башкириин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **З. Н. Нуриевта** үгэ үгтэбэ. Башкириин индустриин түргэнөөр хүгжэжэ байһые харуулһан мэдээнүүдые тэрэ өөрынгөө үгэ соо дурдаа. Республика дотор 1958 ондо бүхы хаанта Росси дотор 1913 ондо гаргагдаһанда орходоо ехэ нефть абтаһан, хэдэн дахин олон металл отолдог stationгууд, 1,6 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор республика дотор бүри ехэ хүгжэлтэ болохо байна. Промышленностиин бүхы дээрээ гаргадаг продукциин хэмжээн 2,4 дахин нэмэхэ юм. Химическэ, нефтиин болон газай промышленность илангаяа түргэнөөр хүгжэхэ байна.

Долоон жэлэй түсэбөөр бидэнэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые заатагүй дүүргэхэбди гэжэ зуу мянган тоото коммунистнуудай отрядай, Башкириин бүхы ажалшадай зүгһөө нүхэр Нуриев үгынгөө түгэсхэлдэ съездые найдуулаа.

Нүхэр **Н. М. Шверник** трибунын дэргэдэ ерэнэ. Асари ехэ шэнэдхэн байгуулгын болохоёо байһан үедэ, манай Коммунистическэ парти арад зонтоёо хэзээ хэзээнэйхиһээ нягта нэгэдэлтэй, таһаршагүй холбоотойгоор, коммунизм байгуулха уг зорилго тээшээ найдамтайгаар урагшаа дабшан ябажа байһан үедөө өөрынгөө XXI съездые угтаба гэжэ тэрэ хэлээ.

Социалистическэ революциин болоһонһоо хойшонхи үе соо манай орон дотор промышленность, хүдөө ажахы тон түргэнөөр хүгжөө, соёл культура һалбаран бадараа, арадай байдал улам һайжараа. Арадай ажахы хэмжээнэйнгээ талаар хүгжэхэһөө гадна, коммунизмын материально-техническэ база байгуулхын тулада хүсэеэ элсүүлэн, шанарайнгаа талаар хубилһан байна. Партиин жэнхэни хараа шугамые ленинскэ Центральна Комитедэй шууд сэхээр бэелүүлһэнэй, совет арадай шэн зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар Совет гүрэнэй хүсэ шадал улам бэхижээ, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндэ дээшэлээ. Советскэ Союз ехээр хүгжэнги экономикотой, техникэтэй, түрүү наука болон соёл культуратай хүсэн түгэлдэр социалистическэ гүрэн болоо.

Партида харша Маленковой, Кагановичын, Молотовой, Булганинай, Шепиловэй бүлэг элирүүлэгдэжэ, соёл сурталай талаар бута сохигдоһон байна. Энэ бүлэг бүхы тон шухала асуудалнуудаар партиин жэнхэни хараа шугамые хазагайруулха, партиин зэргын бата нэгэдэлые һуларуулха гэжэ һэдэһэн байна. Зүгөөр ажабайдал эдэ можо бологшодой буруу байһые элирүүлжэ, совет арадай аша туһын тулада партиин абадаг хэмжээ ябуулгануудай тон зүб байһыень гэршэлэн харуулаа гэжэ нүхэр Шверник саашань хэлээ. Ленинизмдэ үнэн сэхэ, өөрынгөө зэргын бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байдаг дээрэһээ парти хододоо иладаг юм гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо манай орон дотор партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гурим хүсэдөөр һэргээгдэһэн, мүн хамтаараа хүдэлмэрилхэ гол ёһон һэргээгдэһэн байна гэжэ нүхэр Шверник саашань хэлэбэ. Хамтаараа хүдэлмэрилгын гол ёһо наринаар сахиха талаар В. И. Ленин жэшээ харуулдаг байһан юм. Ороной болон партиин ажабайдалда тон бэрхэтэйшье үеын тохёолдоод байхада элдэб олон асуудалнуудаар съезднүүдые, конференцинүүдые, ЦК-гэй Пленумүүдые саг соонь зарлаха шухала гэжэ Ленин тоолодог һэн. Партийна энэ тон гүнзэгы удхатай гол ёһые сахин, ленинскэ Центральна Комитет шухала, хойшолуулашагүй асуудалнуудые бүхы арадтаяа хамта зүбшэн хэлсэдэг байна. Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые арад зоной зүбшэн хэлсэжэ, һайшааһан ушар энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Ганса нэгэн хүндэ шүтэдэг байха үедэ социалистическэ хуули ёһо эбдэлгын гараһые эсэслэн заһахыень XX съезд партиие уряалһан байгаа гэжэ нүхэр Шверник хэлээ. Съездын эдэ заабаринуудые бэелүүлэн, крайкомууд, обкомууд, союзна республиканудай коммунистическэ партинуудай Центральна Комитедүүд, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Партийна хиналтын комитет хадаа политическэ хүндэ хүшэр гэм хээ гэдээд, урдань КПСС-һээ гаргагдаһан коммунистнуудые партидань дахяад оруулһан байна. Гол түлэб партийна, ажахын, сэрэгэй болон бусад хүтэлбэрилхы кадрнууд үндэһэ баримтагүйгөөр партиһаа гаргагдаһан байгаа бшуу. Сүүдэй талаар гэм зэмэгүй гэжэ тоологдоод, партида дахяад оруулагдагшадай материалнууд хадаа иимэ хашалта хэһээлтэнүүд ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр хэгдэдэг байгаа, энэ ушар ганса нэгэн хүндэ һүгэдэн шүтэлгын хойшолонгуудһаа уламжалан, социалистическэ хуули ёһые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал байгаа гэжэ хүсэдөөр элирүүлээ. Социалистическэ хуули ёһо эбдэһэн ябадалые Советскэ Союзай Коммунистическэ парти эсэстэнь хүрэтэр зайсуулан заһаруулһан байна. Үндэһэгүйгөөр гэмнэгдэжэ сүүдлэгдэһэн бүхы коммунистнууд партидаа дахин оруулагдаа, тиихэдэ советскэ хуули ёһо эбдэгшэд харюусалгада хабаадуулагдаа, хабаадуулагдажашье байна.

Совнархозуудай зарим хүдэлмэрилэгшэдэй гүрэнэй жаяг заршам эбдэдэг тухай, зарим предприятинуудай хүдэлмэридэ ехэ дутуунуудай бии байһан тухай, эзэн бусаар, хойрог нобшоор хандаха ябадалай гарадаг, зарим предприятинуудай хамжажа бүтээдэг зүйлнүүдээ дүүргэдэггүй тухай гомдолнууд Партийна хиналтын комитедтэ һүүлэй үедэ ородог болоо. Партийна хиналтын комитет зарим гомдолнуудые шалгажа үзэһэн байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Жэшээлхэдэ, Мордовско совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр Веселовскиин буруу ябуулга хэһэн тухай КПСС-эй хэдэн гэшүүд мэдээсэһэн байгаа. Арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй ёһоор капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэ зөөриие гаргашалха гуримые тэрэ эбдээ гэжэ энэ мэдүүлгые шалгажа үзэхэдэ элирһэн байна. Веселовский ашаглалгада үгтэхэ барилгануудта зорюулагдаха мүнгэ зөөриин зарим хубиие университедэй байшангые һэльбэн заһалгада гаргашалһан байна. Теэд энэ хүдэлмэри түсэбөөр хараалагдаагүй байгаа бшуу.

Иимэ хуули бусын ябадалые Партийна хиналтын комитет Ивановска совнархоздо мүн лэ элирүүлээ. Гүрэнэй журам сахиха тухай парти, правительствын заабаринуудай бии байбашье, совнархозой түрүүлэгшэ нүхэр Алексеев бүд нэхэлгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байра бариха мүнгэн зөөриие ондоо тээшэнь хэрэглэһэн байна.

Нютагайнгаа тала хараад һуунгүй, экономическа ондоо районуудта юумэ эльгээхэ түсэбүүдээ наринаар дүүргэхыень советскэ болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө парти эридэг гэжэ нүхэр Шверник тэмдэглэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан Саратовай техническэ шэл бүтээдэг заводой гомдолые шалгажа үзэһэн тухай жэшээ тэрэ харуулаа. Новосибирскын томо станогууд болон гидропрессүүдые бүтээдэг завод Саратовай заводто түхеэрэлгэ үгэхэ даалгабаряа удаан саг соо дүүргэдэггүй байгаа. Саратовайхидай захилые дүүргэхын тулада 5—6 һарын хэрэгтэй байбашье, энэ захил дүүргэлгэ гурба шахуу жэл соо унжагайрһан байха юм. Партийна хиналтын комиссиин энээндэ хамаадалсажа ороходол, захилай ехэнхи хубинь хоёр һарын турша соо дүүргэгдэһэн байна.

Ажалшадай бэшэгүүд болон мэдүүлгэнүүдые хаһа саг соонь, түргэнөөр хаража үзэхэ, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, олониитын хүүлита эрилтэнүүдые хангаха, зарим партийна, советскэ, олониитын болон ажахын органуудай хүдэлмэридэ элирүүлэгдэһэн дутуунуудые зайсуулха шухала байһан тухай нүхэр Шверник хэлээ.

Совет арад коммунизмын илалта тээшэ найдамтайгаар урагшаа дабшажа ябана. Уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй дүршэлөөр, дэлхэйн бүхы оронуудай аха дүү коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй, ажалай партинуудай дүршэлөөр, коммунистическэ общество үргэнөөр байгуулха үедэ ороһон Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин дүршэлөөр баяжуулагдаһан марксизм-ленинизм манай замые гэрэлтүүлжэ үгэнэ гэжэ нүхэр Шверник үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

Нүхэр **Д. М. Матюшкин** (Краснодарска партийна организаци) энэ баян хизаарай арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэ тухай хөөрөө. Газ абалга бүри мүнөө жэлдэ гурба дахин, долоон жэлэй турша соо 16,5 дахин ехэ болохо байна. Энэ хадаа Хара далайн эрье шадарай олон городууд болон курортнуудые ойрын хоёр-гурбан жэлэй турша соо газаар хангаха арга олгохо байна. Кубаниин газые Ростов-на-Дону город хоёр хоногой урда тээ абадаг болоо. Энэ газ саашадаа Москва болон Ленинградта дамжуулагдадаг болохо юм. Сахар үйлэдбэрилгөөр хизаар удахагүй Украинын удаа орожо, орон дотороо хоёрдохи һуури эзэлхэ байна. Химическэ, тэрэшэлэн архи нэрэдэг промышленность ехээр хүгжэхэ юм.

Хизаарайнгаа ажахы бүхэнэй арга боломжонуудые шэнжэлжэ үзөөд, Кубаниин ажалшад мал ажал хүгжөөхэ талаар долоон жэлэй түсэбые гурбан жэлэй турша соо дүүргэхэ гэжэ шиидхээ гээд нүхэр Матюшкин саашань хэлээ. Тиихын тулада хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүри мүнөө жэлдэ кукурузын тарилгын талмайе 1.400 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэхэ.

Кубанида үрэжэл ехэтэй 250 мянган га шэнэ газар элдүүрилбэл, угаа ехэ үрэ туйлагдаха байна. Энэ хэрэгтэ гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри богони болзор соо харюулагдажа болохо юм. Тиихэдэ энэ гаргашын хахадые колхозууд өөһэдөө даажа болохо байна. Тиимэһээ шэнэ газар элдүүрилхэ хэрэгтэнь хизаарта мелиоративна техникэ, тэрэшэлэн урьһаламжа үгэжэ, туһаламжа үзүүлхэ тухай нүхэр Матюшкин дурадхал оруулаа.

Колхозуудай экономикын хүгжэһэнһөө уламжалан городууд болон тосхонуудай хоорондохи илгаае бага болгон, барилга хэхэ, станицануудые болбосон түхэлтэй болгохын тулада мүнгэ зөөри һомолхо арга боломжо хүдөө ажахын артельнүүдтэ бии болоо. Тиимэһээ тосхонуудые һэльбэн шэнэдхэхэ проектнүүдые зохёолгодонь колхозуудта научно-шэнжэлэлгын проект зохёодог организацинуудай, тиихэдэ барилгын хүдэлмэри индустриализацилгадань промышленна предприятинуудай туһаламжа үзүүлхэнь шухала гэжэ нүхэр Матюшкин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Заседаниин түгэсхэлдэ Ирагай Коммунистическэ партиин түлөөлэгшэ нүхэр **Салям Адиль,** Венесуэлын Коммунистическэ партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн **Помпейо Маркес** үгэ хэлэжэ, съездые амаршалаа.

Тиигээд съездын үглөөнэй заседани дүүрэһэн байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЭЭЛЖЭЭТЭБШЭ XXI СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

Февралиин 2-ой үдэшын заседани

Үдэшын заседанида нүхэр **А. И. Микоян** түрүүлэгшээр hууба. ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр **В. В. Гришин** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Олон түмэнэй ажалай болон политическэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда партиин XXI съезд болоjо байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Съездын нээгдэхэhээ холо урид ажалшад социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Мүрысөөн бүгэдэ арадай хабаадалгатайгаар шэнэ шатада үргэгдэн, коммунистическэ ажалай бригаданууд гэжэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэхэ гайхамшагта хүдэлөө бии болгоо.

Өөрынгөө зэргэдэ 52 миллион хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые нэгэдүүлдэг ниитын эгээн олон тоото эмхи бологшо профсоюзууд долоон жэлэй түсэбые бэелүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна, гэжэ оратор тэмдэглэбэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа КПСС-эй XX съездын һүүлээр, профсоюзуудай эдэбхи дээшэлээ, ажахын болон культурна байгуулалтада тэрэнэй бэелүүлдэг үүргэнь ехэ болоо. Предприятинууд болон барилганууд дээрэ саг үргэлжэ хүдэлдэг үйлэдбэриин зүблөөнүүд байгуулагданхай. Тэдээндэ хамта 7 миллион шахуу хүн һунгагданхай юм. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай болон ажаһуудалай услови һайжаруулха талаар профсоюзууд эдэбхи ехээр гаргадаг болонхой.

Арадай демократиин оронуудай профсоюзуудтай болон капиталистическэ оронуудай профсоюзуудтай советскэ профсоюзуудай холбоо барисаагаа хүгжөөжэ байһан тухай нүхэр Гришин хэлэбэ.

Ажалай бүтээсые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилготойгоор орон дотор дэлгэрһэн мүрысөөе профсоюзууд али бүхы аргаар дэмжэхэ, мүрысөөндэ хабаадагшадай абаһан уялгаяа дүүргэхэдэнь туһалха зорилготой.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ уралан нарижуулха, ухаалан зохёохо хүдэлмэриин ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниие тэмдэглэхэ зуураа, уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод гансахан нёдондо жэл 3 миллион дурадхал оруулаа гэжэ хэлэбэ. Тэдэниие ажахыда нэбтэрүүлһэнэй ашаг олзонь жэлэй туршада 9 миллиард түхэриг болоһон байна. Уралан нарижуулха, ухаалан зохёохо хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тушаа, ажалай аюулгүй ябадалые һайжаруулха, үйлэдбэриин ариг сэбэрые сахиха тушаа анхаралаа профсоюзууд ехээр табидаг байха, ажалшадай материальна болон культурна ажабайдалай хэмжээе һайжаруулха талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэдэ профсоюзууд бүхы хэмжээгээр туһалха байха.

Советскэ обществын ажабайдалда ниитын эмхинүүдэй бэелүүлдэг үүргэ тухай нүхэр Хрущевой элидхэл соо хэлэгдэһэн гүнзэгы теоретическэ болон практическа заабаринуудтай жэшээлжэ абаад харахада, Советскэ Союзай, мүн социалистическэ оронуудай профсоюзуудые хардаха, обществын ажабайдалда тэдэнэй бэелүүлдэг үүргые доошолуулха зорилготойгоор «сүлөөтэ» профсоюзууд гэжэ нэрлэгдэдэг Уласхоорондын конфедерациин хархис удамаршадай гаргадаг оролдолгын өөдэгүй тулюур байһанда нүхэр Гришин анхарал хандуулна. Үнэнтэ дээрээ, манай советскэ профсоюзуудтал адли ехэ эрхэтэй профсоюз нэгэшье капиталистическэ обществодо үгы юм.

Грециин национальна герой Манолис Глезосые болон бусад греческэ патриодуудые сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ съездын трибуна дээрэһээ нүхэр Гришин табиба. Тэндэ байгаашад бултадаа тэрэнэй эрилтые дэмжээ.

— Капитальна барилгануудай угаа ехэ хэмжээтэйгээр хэгдэхэ байһаниие арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд харуулна, гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **А. Ф. Засядько** өөрынгөө үгэ соо хэлэбэ. Совет засагай тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн бүхы жэлнүүд соо арадай ажахыда гаргашалагдаһан мүнгэнтэй адли хэмжээнэй мүнгэн зөөри энэ долоон жэлэй туршада гаргашалагдаха юм. Тиихэдээ эдэ мүнгэнэй 40 процентнь зүүн районуудта эльгээгдэхэ байна. Тиигэжэ тэндэхи захадаа хүртэшэгүй байгаалиин баялигууд ашаглагдаха болоно. Тэрэнэй ашаар оронoймнай үйлэдбэрилгын хүсэн шэнэ шатада хүгжэхэ.

Капитальна хүдэлмэриин программые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада барилгые эмхидхэхэ, тэрэниие хүтэлбэрилхэ аргануудые, илангаяа гүрэнэй мүнгэ зөөри гаргашалха хэрэгые һайжаруулха шухала болоно. Ажал багаар гаргашалаад, үйлэдбэриин ехэ ашаг үрэ абаха ябадалые арадай ажахын бүхы һалбаринуудта туйладаг болохо хэрэгтэй.

Барилгануудта алмалта туйлажа, барилгын болзорые богонидхохо, хадын ашагта малтамалнуудые зөөлгэдэ автомобильнуудые олоор хэрэглэхэ болон бусад хэдэн шухала асуудалнуудта нүхэр Засядько тогтожо хэлээ.

Баригдажа дүүргэгдээгүй барилганuудай тооe үсөөрүүлгэ — арадай ажахын ехэ удха шанартай зорилго болоно гэжэ нүхэр Засядько тоолоно. Центральна статистическэ управлениин уридшалан тоолоjо гаргаһан мэдээнүүдэй ёһоор, 1959 оной январиин 1-дэ тухайлхада, 179 миллиард түхэригэй баригдажа дүүргэгдээгүй барилганууд бии байһан байна, тиихэдэ баригдажа байгаа бүхы барилганuудай тоо хамта 320 мянганһаа дээшэ байгаа.

Иимэ байдалые таарамжатай гэжэ тоолоjо болохогүй. Гол түлэб түсэблэдэг органуудай хүдэлмэридэ ехэ дутагдалнуудай бии байһан дээрэһээ баригдажа дүүргэгдээгүй барилгануудай тоо иимэ олон байна гээшэ. Үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхын тулада түсэблэдэг органууд, совнархозууд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд баригдажа эхилһэн барилга бүхэниие наринаар хаража үзөөд, тэдэниие богони болзор соо барижа дүүргэхэ болзор тодорхойлхо, мүнгэ болон материальна хэрэгсэлнүүдые шэнээр хубааха, барилгын зургаануудай бүхы хүсые эгээн шухала барилганууд дээрэ табиха зэргэтэй. Тиигэжэ тон шухала барилгануудаа ашаглалгада түрүүн үгөөд, удаань саг зуура барихаяа болиһон барилгануудтаа бусаха хэрэгтэй.

Проектнүүдые зохёохо хэрэгые нилээд һайжаруулха шухала гэжэ нүхэр Засядько мэдүүлбэ. Манай орон дотор проектнүүдые зохёодог эмхи зургаануудта 260 гаран мянган инженернүүд, архитекторнууд болон бусад мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Түрүү техникын болон ажалые автоматизацилһанай үндэһэ һуури дээрэ шэнэ түхэлэй үйлэдбэриие энэ долоон жэл соо ашаглаха зорилгын табигдаад байхада, шэнэ, бүри нарижуулагдаһан технологидо тааараһан шэнэ түхэлэй байшангуудые, барилгануудые зохёохо ябадал ээлжээтэ зорилгонууд болгон табигдана. Тон гарза багатайгаар эдэ даалгабаринуудые шиидхэхэ арга замуудые бэдэрхэ зорилго барилгын наукын болон проектнүүдые зохёодог эмхи зургаануудай үмэнэ табигдана.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ хадаа парти болон арадай бата нэгэдэлтэй байһые, олониитэ ажалшадтай партиин таһаршагүй холбоо барисаатай байһые харуулаа гэжэ удаалан үгэ хэлэһэн нүхэр **В. Н. Титов** (Харьковай областной партийна организаци) мэдүүлбэ.

Харьковска областиин промышленность болон хүдөө ажахын хүгжэлтые харуулһан тоонуудые оратор дурдаба. Тракторнууд, паровой турбинанууд, тепловозууд, турбогенераторнууд болон бусад машинанууд олоор гаргагдадаг болоо. Областиин промышленность мүнөө үедэ техническэ бүри дээдэ хэмжээндэ хүгжөөгдэнэ. Һүүлэй хоёр жэл соо 500 шахуу шэнэ машинанууд, станогууд, приборнууд болон аппарадууд бүтээгдэжэ, ашаглагдаа.

Гараад байһан долоон жэл соо областиин промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн 70 гаран процентээр ехэ болохо байна. Машина бүтээлгын промышленностиин продукци 2 дахин ехэ болохо. Газова болон химическэ промышленность, мүн тэрэшэлэн энергетическэ ажахы түргэнөөр хүгжэхэ. Заводуудта хүдэлжэ байгаа автоматическа болон хахад автоматическа түхеэрэлгэнүүдэй тоо 10 дахин олон болохо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудта тогтожо хэлэхэ зуураа, 1953 онтой сасуулхада, область дотор орооһо таряа абалга нёдондо 48 миллион пүүдээр ехэ болоо гэжэ нүхэр Титов хэлэбэ. Орооһо таряанай абалгые ехэ болгоходо, кукуруза шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Эбэртэ бодо малай болон гахайнуудай тоо олон болоо. Колхозуудай экономико бэхижээ, колхознигууд материальна талаараа һайнаар ажаһуудаг болоо. Хүдөө ажахын артельнүүдэй мүнгэн олзо үнгэрһэн жэлдэ 1.750 миллион түхэриг гэхэ гү, али 1953 онойхиһоо 2,6 дахин ехэ болоо. Колхозуудые хүтэлбэрилдэг хүдөө ажахын хэдэн мянган жэшээтэ һайн түрүүшүүл урган гараа. Тиибэшье манай туйлаһан амжалтанууд хадаа ехэ хүдэлмэриин эхиниинь лэ гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тулада үшөө ехэ хүдэлмэри хэхэ байнабди. Мал ажалай продуктнуудые абаха талаар областимнай үмэнэ табигдаһан түсэбые долоон жэл соо бэшэ, харин табан жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидээбди.

Долоон жэлэй даабарита тоонуудые өөрынгөө тон шухала хэрэг гэжэ Харьковай областиин хүдэлмэришэд, колхозно таряашад болон бүхы ажалшад хүлеэжэ абаад, энэ түсэб дүүргэхын тулада бүри ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ байха гэжэ оратор мэдүүлбэ.

Киргизиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **И. Р. Раззаковта** үгэ үгтэнэ. СССР-эй арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ даабарита тоонууд соо бүхы ороной, мүн тус тус союзна республикануудай бүхы һалбаринуудай саашадаа хүгжэлтэ элеэр тодорхойлогдонхой. Тиихэ зуураа, тус тус республикануудай болон Советскэ Союзай аша туһа бүхы дээрээ зүбөөр тааралдуулагдажа түсэблэгдэнхэй байна. Энэнь хадаа манай партиин ленинскэ национальна политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байһаниие, бүхы союзна республикануудай экономико болон культурые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ тушаа саг үргэлжэ анхаралаа табидаг байһаниие элеэр гэршэлэн харуулна.

Киргизи хадаа урдань эгээл гээгдэнги заха хизаарнуудай нэгэн байһан юм. Мүнөө тэрэ хадаа хүгжэнги культуратай, эрдэм наукатай, литература болон искусствотай һалбаран хүгжэжэ байгаа индустриально-колхозно социалистическэ республика болонхой. Киргизиин промышленностиин бүтээн гаргадаг продукциие революциин урда тээхи хэмжээнтэй сасуулбал 50 дахин ехэ болоо. Республикымнай арадай ажахые хүгжөөлгэдэ һомологдохо капитальна гаргашанууд долоон жэлэй түсэбэй даабарита тоонуудаар 10,5 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоно. Энэнь үнгэрһэн дүрбэ—табан жэлнүүдэй туршада гаргашалагдаһан капитальна гаргашатай адли юм. Бүхы продукци үйлэдбэрилгые 2,2 дахин ехэ болгохоор хараалагдана. Автосборочно заводые, Уч-Курганска ГЭС болон Фрунзэдахи теплоэлектроцентралиие, камбольно-сэмбын болон пумаажан будэй комбинадуудые, бусад хэдэн томо предприятинуудые барилга хадаа тон ехэ удха шанартай байха юм.

Байгша долоон жэлэй туршада Хара-Кечинэй нүүрһэнэй хэбтэшые ашаглаха, Фрунзе станци Чу хоёрой хоорондо түмэр харгы бариха тухай асуудалые хэлсэжэ үзэхэ шухала гэжэ нүхэр Раззаков тоолоно.

Хүдөө ажахынгаа гээгдэлые Киргизи усадхаа гэжэ нүхэр Раззаков тэмдэглэбэ. Һүүлэй табан жэл соо газар таряалангай болон мал ажалай продукци нилээд ехээр абтадаг болоо. Гараад байһан долоон жэлэй туршада хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абтадаг болохо. 1958 онтой сасуулхада бүри энэ жэлдэ мяха абалгые 1,5 дахин ехэ болгохо гэжэ колхозууд болон совхозууд, республикын бүхы партийна организаци уялга абаа.

Коммунистическэ партяа тойроод совет хүнүүдэй нягтаар жагсанхай байһан тухай, арадуудай хани барисаанай ургажа байһан тухай, манай ороной арадуудай бэе бэедээ туһа хүргэдэг тухай Раззаков хэлэбэ. Ниитэ арадай хэрэг болоһон коммунистическэ общество байгуулгада өөрынгөө хубитые оруулха гэжэ арад бүхэн, республика бүхэн эрмэлзэнэ.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо үнгэрһэн саг хадаа партиин ленинскэ политикын шэнэ илалтын үе байгаа, тэрэнэй генеральна хараа шугамай гайхамшагта илалта болоо гэжэ Эстониин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **И. Г. Кэбин** хэлэбэ. Арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ, үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ гансахан партимнай бэшэ, мүн совет хүнүүд гүнзэгыгөөр этигэнэ. Энэ этигэмжэнь манай орондо эсэслэн илаһан социалистическэ байгуулалтын барагдашагүй ехэ арга боломжонуудта үндэһэлнэ. Социалистическэ байгуулалта, арадуудай хани барисаан болон ахадүүгэй харилсан туһалалсалга хадаа экономико болон культураяа түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгоно гэжэ Советскэ Союзай бүхы арадууд мэдэдэг юм.

Буржуазин ээрхэжэ байһан жэлнүүдтэй сасуулхада, совет засагай үедэ Эстониин ямар түргэнөөр хүгжэһэниие нүхэр Кэбин тодорхой жэшээнүүд дээрэ харуулба.

Туйлай ехэ һандарал дайнай үзүүлһэн байбашье, 1958 ондо промышленна үйлэдбэрилгэ 1940 онойхиһоо 9,3 дахин ехэ байгаа. Промышленностьда ажалай бүтээсэ 1940 онойхиһоо жэшээлхэдэ 6 дахин ехэ болоһон байна. 1965 ондо республика дотор электроэнерги абалга бүхы хаанта Росси дотор 1913 ондо абтадаг электроэнергиһээ 3,3 дахин ехээр абтадаг болохо юм гэжэ Кэбин мэдээсэбэ.

1953 оной КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумһээ хойшо хүдөө ажахын түргэнөөр хүгжэжэ байһан тухай оратор тогтон хэлэбэ. Хүдөө ажахын 100 гектар газар бүхэндэ нёдондо жэл республика доторнь 380 центнер һүн, 40,2 центнер мяхан абтаһан байна. Даабарита тоонууд соо хараалагдаһан даалгабарие республика ажалшад табан жэл соо дүүргэхэ гэжэ уялгаа үгөө. Долоон жэлэй эсэстэ 100 гектар газарта 81 центнерһээ бага бэшэ мяхан абтадаг болохо.

Манай орон коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа эхилэб гэжэ нүхэр Кэбин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Мантай хамта социализмын бусад оронууд үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйлана. Тиихэ үедэ капиталистическэ оронуудта боложо байһан үзэгдэлнүүд хадаа капитализмын доройтон һалажа байһые гэршэлнэ. Реформистнууд болон ревизионистнууд капитализмые һайжаруулха, гоёохо гэжэ хэдышье оролдобошье һаа, капитализмын үхэлые тэдэнэр аршалжа шадахагүй. Мүн коммунизмын эршэ хүсэ ехэтэй дабхисые хэншье һаатуулжа шадахагүй юм.

КПСС-эй Татариин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **С. Д. Игнатьевта** үгэ үгтэнэ. Манай парти болон совет хүнүүд өөрынгөө хүдэлмэриин дүнгүүдээр омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Эдэ амжалтанууд хайшан гээд туйлагдааб гэхэдэ, марксизм-ленинизмын һургаалаар хүтэлбэри хэдэг манай парти тэрэ һургаалые ухаалан саашань хүгжөөжэ, ревизионизмда, догматизмда, консерватизмда эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл ябуулжа, партиин ленинскэ хараа шугамые бэелүүлхэдэ һаад хэдэг бүхы ушарнуудта эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл ябуулһан байна. Ажабайдалһаа болон арад зонһоо таһаршаһан партида харша Маленковой, Кагановичын, Молотовой, Булганинай болон Шепиловэй бүлэгые бута сохиһон ябадал хадаа партиин үмэнэ, бүхы коммунистическэ хүдэлөөнэй үмэнэ Центральна Комитедэй хэһэн гайхамшагта габьяань болоно.

Саашадань партиин, тэрэнэй ЦК-гэй ленинскэ национальна политикые зүбөөр бэелүүлһэнэй ашаар Татариин промышленность болон хүдөө ажахын, эрдэм соёлой хүгжэһэн тухай тогтожо хэлээд, Татариин нефть болон химиие ехээр хүгжөөхэ арга боломжотой байһан тухай хэлээ. Удаадахи долоон жэлэй туршада Татарида нефтяной промышленностиие түргэнөөр хүгжөөхэ тухай, республика дотор нефть болбосоруулдаг хэдэн заводуудые, химическэ предприятинуудые, түмэр харгы түргэн бариха тухай хэдэн дурадхалнуудые оруулаа.

Үглөөнэйхидэл адли, мүн үдэшын заседаниин болоjо байхада хилын саада тээхи ахадүү партинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлээ.

Энэ гайхамшагта долоон жэлэй түсэбэй дүүргэгдэхэ байһанда ямаршье ажаг һэжэг байнагүй, гэжэ өөрынгөө хэлэһэн үгэ соо Алжирай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь **Ларби Бухали** мэдүүлбэ. Энэ түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ, гансахан совет арадай энхэ байдал һайжарха бэшэ, мүн эб найрамдалай болон бүхы арадуудай бэеэ даанхай байдалай бата тулгуури бологшо социализмын лагерь бүхы дээрээ бэхижэхэ байна.

Французска колонизаторнуудта эсэргүүгээр алжир арадай хэжэ байһан баатарлиг тэмсэл тухай хөөрөөд, алжир арадай национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөе французска шэнэ правительство хадаа хюдалгын дай саашадань үргэлжэлүүлжэ дараха гэһэн тэнэг бодол баримтална гэжэ нүхэр Бухали мэдүүлбэ.

Американска болон НАТО-до ородог бусад империалистнууд французска колонизаторнуудта туһална. Тиигэбэшье һаань, алжир арад өөрынгөө бэеэ даанхай байдалые хамгаалха гэжэ эрид шиидэнхэй. Арадай тэмсэлдэ Алжирай коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зуураа, марксистско-ленинскэ һургаалаар зоригжоно, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые наринаар сахина гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай долоон жэлэй агууехэ түсэб хадаа бүхы дэлхэйн арад түмэнөөр халуунаар дэмжэгдэн угтагдаха, гэжэ Аргентинын Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй генеральна секретарь нүхэр **Херонимо Арнедо Альварес** мэдүүлбэ. Аргентинын политическэ байдалые тодорхойлон хэлэхэ болоо һаа, бүгэдэниитын дура гутаһан байдалтай. Арад ниитэ хадаа экономическа, политическэ, социальна болон культурна талаар эрид ехэ хубилалта хэхын түлөө тэмсэхээр эрид шиидэнхэй. Мүнөө үедэ Аргентинэдэ арад зон ехэ шанга ангиин тэмсэл ябуулжа байна.

Һүүлэй үедэ забастовкодо хабаадалсаһанайнгаа түлөө хэдэн мянган хүдэлмэришэд хүдэлмэриһөө гаргагдаа, профсоюзууд сэрэгэй хиналта доро табигданхай гэжэ нүхэр Альварес мэдээсэбэ. Арадай национальна эрилтэнүүдые табиха зуураа, манай парти олониитэтэй өөрынгөө холбоо барисаае бэхижүүлхын тулада ехэ оролдолго гаргана. Хүдэлмэришэн ангиин болон арадай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл туйлахын тула бүхы хүсэеэ манай парти зорюулна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ хүгжэжэ байһан олониитын хүдэлөөн хадаа манай арадай гол бүхы эрилтэнүүдые хангажа шадаха национальна демократическа фронт болон үргэн демократическа коалициһаа бүридэһэн правительство байгуулха арга олгохо байна гэжэ нүхэр Альварес түгэсхэлдэнь хэлэбэ.

Мароккын арадай, Мароккын Компартиин зүгһөө партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр **Али Ята** съезддэ халуун зүрхэнэй баяр хүргэбэ. Мароккын газар дээрэһээ Францын, Америкын, Испаниин сэрэгүүдые ямаршье условигүйгөөр гаргажа, Мароккодо хабаатай Сахарын хоёр миллион дүрбэлжэн километр газарые сүлөөлхын түлөө национально-патриотическа хүсэнүүдэй хэжэ байһан тэмсэл тухай тэрэ хэлэбэ. Французска, американска талаһаа эсэргүүсэлтэ хэгдэбэшье һаань, манай орон Советскэ Союзтай дипломатическа харилсаа тогтоогоо гэжэ хэлэбэ.

Бидэ хүндэ хүшэр байдалда тэмсэнэбди. Тиигэбэшье һаа, бидэ нэр эдэбхи этигэл дүүрэмди. Юундэб гэхэдэ, манай түрүүшын национальна илалтанууд маниие зоригжуулна. Тэдэ илалтануудай һүүлээр бүри ехэ шэнэ илалтануудай лаб туйлагдаха байһанда этигэнэбди. Мүн таанадай агууехэ амжалтанууд маниие зоригжуулна.

Ойрын долоон жэл соо, мүн бүри холын болзор соо Советскэ Союзай урдаа табиһан зорилгонь, тэдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ талаар туйлаһан амжалтануудынь США-гай империализмаар дээрмэдэгдэһэн Латинска Америкын хубинь болоһон дулдыданги оронуудта һаруул һайхан ерээдүйе нээжэ үгэнэ гэжэ Уругвайн Коммунистическэ партиин Национальна Комитедэй нэгэдэхи секретарь **Родней Арисменди** мэдүүлбэ. Бэеэ даанхай гадаадын политика ябуулха, демократи болон экономическа дэбжэлтын түлөө тэмсэхэ зорилго манай орон мүнөө үедэ урдаа табина.

Тусгаарлан хэлэбэл, Югославиин хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулгануудые зүб шүүмжэлхы сэгнэлтэ үгэжэ, КПСС-эй XXI съезд болбол идеологическа талаар ревизионизмын бүхы үзэгдэлнүүдтэ эсэслэн шанга сохилто үгэбэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Арад ниитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлжэ, хүдэлмэришэн ангиин дунда, бүхы арадай дунда партиин най нэрэ хүндэнь ехэ болоо. Тэрэнэй ашаар һүүлшын һунгалтануудай үедэ манай партиин түлөө һунгагшад дуугаа 35 процентээр олон болгоо. Партимнай гэшүүдэй тоо хоёр дахин олошороо. Залуушуулай коммунистическэ союзай гэшүүдэй тоо мүн лэ олон болоо. Партимнай гэшүүдэй хахадһаа олонхинь томо фабрикануудта, заводуудта, хүдэлмэришэдэй һуурин центрнүүдтэ хүдэлмэрилнэ. КПСС-эй XXI съездээр зоригжоһон манай нэр Уругвайн хүдэлмэришэн ангиин томо партиие байгуулха талаар хүдэлмэреэ улам һайн... гуулна.

Энээгээр үдэшын заседани дүүрэбэ.

Февралиин гурбанай үглөөгүүр съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС)

КПСС-эй ээлжээтэбшэ XXI съезд. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) Индонезиин Коммунистическэ партиин түлөөлэгшэд Сумской областиин Лебединскэ районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Социалистическэ Ажалай хоёр дахин Герой М. Х. Савченкотой, Черкасска областиин Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Н. Е. Буркацкаятай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Республикымнай ажалшад Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй, нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадуудаар эрхим хүнүүдээ дэбжүүлнэ

БИЧУРА

Һаяхан Бичурын аймагай «Защита Мира» колхозой гэшүүд һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ һунгуулиин № 42 Бичурын округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Владимир Афанасьевич Сахьяновые** дэбжүүлбэ.

Мүн Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нүхэр В. А. Сахьяновые аймагай Ленинскэ дунда һургуулиин багшанарай суглаан нэгэн һаналаар дэбжүүлээ.

Владимир Афанасьевич Сахьяновай кандидатурые тэрэшэлэн Бичурын сахарай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

Суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр Владимир Афанасьевич Сахьяновай түлөө байгша оной мартын 1-нэй һунгуулиин үдэр нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэ һанаагаа мэдүүлээ.

Һунгуулиин № 43 Партизанска округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар «XX партсъезд» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Прокопий Савельевич Афанасьев** тус колхозой гэшүүдэй зүгһөө нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэбэ.

Һунгуулиин № 46 Гушадай округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир нүхэр **Петр Фадеевич Синицын** дэбжүүлэгдээ.

Мүн аймаг дотор болоһон һунгуулиин урдахи суглаанууд дээрэ һунгуулиин № 44 Окино-Ключевской округһоо КПСС-эй Бурядай обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр **Михаил Александрович Худяков,** һунгуулиин № 45 Заганай округһоо Бичурын совхозой директор нүхэр **Балдан Будаторович Юмсунов** гэгшэд Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

С. Чебунин.

ГОРОДОК

Зэдын комбинадай капитальна барилгын управлениин, ашагта малтамалнуудые сэбэрлэдэг фабрикын, автотранспортна управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад **А.Н. Гребенниковае** һунгуулиин № 31 Городогой округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Һунгуулиин Холтосоной округһоо Зэдын комбинадай директор **Иван Алексеевич Федотов,** Баянголой округһоо Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ **Александр Викторович Давыдов** республикымнай засагай дээдэ органдо һунгагдаха кандидадууд болгогдон дэбжүүлэгдэбэ.

Городогой ажалшад өөһэдынгөө эрхим хүбүүд, басагадые мүн городой Соведэй депутадта кандидадууд болгобо: модо болбосоруулдаг заводой коллективһээ модошо дархан **Даша Цыренович Баиров,** энергоуправлениин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ **Дамдин Цыренович Доржиев,** комбинадай автотранспортна управлениин профсоюзна организациин зүгһөө жолоошо **Павел Сидорович Михайлов** болон бусад үйлэдбэриин түрүүшүүл Городок городой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутадта кандидадууд болоо.

И. Можин.

ТҮНХЭН

КЫРЕН. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай предприятинууд, эмхи зургаанууд болон колхозуудта нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадууд дэбжүүлэгдэжэ байнхай.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һаалишан **Анна Ивановна Шубинае** Түнхэнэй аймагай Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Д. Балдаев.

ХОЙТО-БАЙГАЛАЙ АЙМАГ

НИЖНЕ-АНГАРСК. **(Телефоноор абтаба).** Һаяхан Калининай, нэрэмжэтэ «Вторая пятилетка» колхозуудай гэшүүдэй нийтын суглаан үнгэргэгдөөд, Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, эрхим ангуушан **Михаил Семенович Агдыреевые** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ.

Михаил Семёнович Агдыреев үгытэй эвенкын бүлэдэ түрэжэ, багаһаа хойшо ангуушанай мэргэжэл шудалжа эхилһэн байха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсан, хоротон дайсадые бута сохилсоод, нютагаа бусажа ерээд, ангуушанаар ажаллажа байна. Жэл бүри энэ түрүү ангуушан түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг. Үнэн сэхэ ажалайнгаа түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй грамотада хүртөө һэн.

Е. Стулев.

БАРГАЖАН

«Гигант», «Звезда» гэжэ хүдөө ажахын томохон артельнүүдэй гэшүүд, Үрөөгэй дунда һургуулиин һурагшад, багшанар, хүдэлмэришэд һунгуулиин 39-дэхи округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикын Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша **Константин Трофимович Барабановые** нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Мүн Баянголой Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Авангард» колхозуудай гэшүүд, заһабарилгын-техническэ станциин хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һунгуулиин 38 округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта өөһэдынгөө кандидадаар КПСС-эй айкомой секретарь **Николай Иванович Малыгинийе** нэрлэбэ.

Д. Гергенов.

СЭЛЭНГЭ

Махам Ахметшакирович Шахирзанов Галуута-Нуурай рудоуправлениидэ эрхим шахтёрнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Тэрэнэй даадаг комплексно бригадынхид үдэрэйнгөө, һарынгаа даалгабарие хододоо эрхим шанартайгаар, үлүүлэн дүүргэдэг, шэнэ түрүү юумэнүүдые гарагадаг, зоримгойгоор нэбтэрүүлдэг байна.

Һая болоһон хамтынгаа суглаан дээрэ № 2/5 шахтын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад бригадир **Махам Ахметшакирович Шахирзановые** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар тон ехэ баяр баясхалантайгаар дэбжүүлээ. Нүхэр Шахирзановые мүн Галуута-Нуурай автобазын, горнопромышленна һургуулиин коллективүүд һунгуулиин шахтын 98-дахи округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

***

Колхозуудта, промышленна предприятинуудта һунгуулиин урда тээхи суглаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Галуута-Нуурай рудоуправлениин 7/8-дахи шахтын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад һая болоһон суглаан дээрээ КПСС-эй обкомой секретарь **Цырен Очирович Очировые** һунгуулиин Первомайска 99-дэхи округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэжэ нэгэн дуугаар шиидхээ.

Мүн нүхэр Очировые Галуута-Нуурай барилгын управлениин, шахтын дунда һургуулиин коллективүүд республикынгаа Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

ПРИБАЙКАЛЬСК

Прибайкальска аймагай загаһанай ажал эрхилдэг Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй нийтын суглаан һунгуулиин 91-дэхи Горячинскиин округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Алексей Георгиевич Тараненкые** дэбжүүлбэ.

Загаһашад Андреев, Хлестин болон бусад нүхэр Тараненкын кандидатура тухай халуун үгэнүүдые хэлээ.

— Алексей Георгиевич энээнэй урда тээ республикымнай Верховно Соведэй депутат байхадаа, өөрынгөө уялгые һайнаар дүүргэдэг, ажалшадай эрилтые саг соонь бэелүүлдэг байгаа юм. Мүнөөшье нүхэр Тараненко манай этигэл найдабарие харюулха байха,—гэжэ нүхэр Андреев мэдүүлбэ.

Мүн Горячинскын дунда һургуулиин коллектив, Байгалай леспромхозой модошод **Алексей Георгиевич Тараненкые** Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

***

Түмэр-бетон зүйлнүүдые хэдэг Таловска заводойхид «Правда Бурятии» газетын редактор **Иван Мартынович Стегачевые** һунгуулиин 92-дохи Таловска округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаа.

***

Үдэшэлэн, январиин 29-дэ Бурлиин модо бэлэдхэлэй пунктын клуб соо модошод олоороо сугларба. Эндэ һунгалтын урда тээхи суглаан баяр дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрөө.

Нютагай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ гурим тухайда, Советскэ Конституциин удха шанар тухайда модо бэлэдхэлэй пунктын начальник Владимир Александрович Демичев һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

—Ажалшадай депутадуудай Прибайкальска аймагай Соведэй депутадта кандидадаар Алексей Иннокентьевич Меньшиковые дэбжүүлнэб. Нүхэр Меньшиков олон жэлэй туршада леспромхоздо хүдэлнэ. Энэ нүхэр ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг юм. Үнэн сэхэ, бүтээсэтэй ажалайнгаа түлөө Итанцын леспромхозой дирекциин, парторганизациин магтаалда оло дахин хүртэһэн, грамотануудые абаһан байха юм. Октябриин революциин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан энэ түрүү модошон ажалай Улаан тугай орденоор шагнагдаһан байна. Аймагай Соведэй депутат болоод байхадаа Алексей Иннокентьевич манай найдабарие сохом харюулха байха,—гэжэ нүхэр Демичев хэлэбэ.

Алексей Иннокентьевич Меньшиковэй кандидатурые крановщик Анатолий Котов, модо бэлэдхэлэй нарин тоосоошон нүхэр Бутабаев, хүдэлмэришэн Иван Левковский болон бусад һайшаан дэмжээ.

Алексей Иннокентьевич Меньшиковые ажалшадай депутадуудай Прибайкальска аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар абтаба.

М. Балаганский.

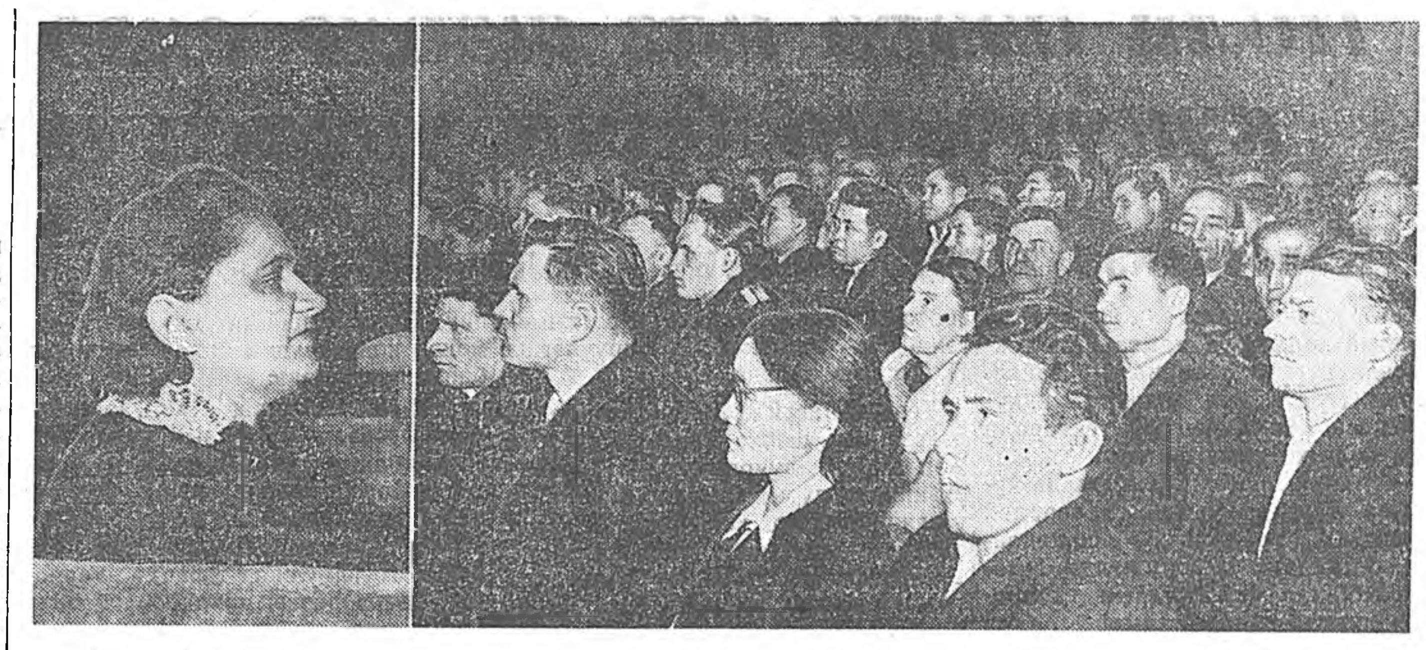
КЯХТА

Гушамянгатанай тоодо түрүүлэгшэ боложо ерэһэн **Николай Буинович Иринчеев** Сталинай нэрэмжэтэ колхозые шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, хэдэхэн жэлэй туршада хүгжэлһээнь гаргаад, экономическа талаараа шанга ажахы болгобо. Тиимэһээ һая болоһон хамтын суглаан дээрээ түрүү гахайшан нүхэр Фасхутдинов Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар түрүүлэгшэеэ дэбжүүлхэ дурадхал оруулаад, тэрэниие бүхы колхозшигууд нэгэн һанаатайгаар һайшааһан байна.

Нүхэр Иринчеевые Кяхтын совхозой, Сүхын арһанай заводой коллективүүд һунгуулиин 83-дахи Усть-Киранай округһоо БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээд, олон коллектив дэмжээ.

Наушки станцида, СМУ-гэй 5-дахи Харанхойн барилгын участогой, Усть-Кяхтын дунда һургуулида һунгуулиин урда тээхи суглаанууд боложо, совнархозой түрүүлэгшын орлогшо **Николай Буинович Пивоваровые** һунгуулиин 81-дэхи Усть-Кяхтын округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Ю. Чупов.

744-дэхи Улан-Удын округой һунгуулиин урда тээхи суглаан. Трибуна дээрэ 65-дахи һургуулиин багша Незнамова үгэ хэлэжэ байна.
А. Мантаевай фото.

Ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд эхилбэ

Арадай кандидадууд нэгэн һаналаар дэмжэгдэнэ

Һунгуулиин Улан-Удын 744-дэхи округ

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Улан-Удын 744-дэхи округой һунгагшадай түлөөлэгшэдэй суглаан февралиин 2-то оперо, баледэй театр соо болобо.

Энэ суглаан дээрэ тус округһоо дэбжүүлэгдэһэн депутадуудта кандидадууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

— Һунгуулиин манай округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадууд болгогдожо, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр **Никита Сергеевич Хрущев,** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Климент Ефремович Ворошилов,** КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр **Михаил Андреевич Суслов** болон Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Доржи Цыремпилович Цыремпилон** дэбжүүлэгдээ. Эдэ кандидатурануудые зүбшэн хэлсэхэеэ суглараад байнабди, — гэжэ суглаа нээһэн Бурядай комплексно институдай таһагые даагша түүхын наукын кандидат П. Т. Хаптаев хэлэбэ.

— РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл партиимнай XXI съездын боложо байһан түүхэтэ үетэй тудалдаба, — гэжэ түрүүлэн үгэ абаһан, ПВЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо нүхэр Бирюков хэлэбэ. — Түрэл партиингаа съездые заводоймнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалай ехэ бэлэгээр угтаба. Заводой бүтээдэг валовой продукци жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Тиин һүүлшын 4 жэлэй туршада валовой продукциинь 32 процентээр, ажалай бүтээсэ 38 процентээр дээшэлээ. Һүүлшын хоёр жэлэй туршада шэнэдхэн нарижуулха 1244 дурадхал оруулагдаа. ПВЗ-гэй коллектив КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараба. Түрүүшын коммунистическэ ажалай бригаданууд бии болонхой. Олон бригаданууд үдэрэйнгөө нормые 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

— Манай заводой хүдэлмэришэд һунгалтын үдэр нэгэ хүн шэнгеэр эбтэй эетэйгээр арадай кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэ байха, —гэжэ нүхэр Бирюков үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэнэ.

— Республикымнай ажалшад партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэһэн элидхэлые тон ехэ урма баяртайгаар угтаба, — гэжэ комплексно институдай научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Митупов хэлэбэ.

Саашадаа нүхэр Митупов РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Доржи Цыремпилович Цыремпилоной ажал-ябуулгада тогтожо хэлээд, мартын нэгэндэ бүхы һунгагшадые тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхыень халуунаар уряалба.

Улан-Удын 65-дахи һургуулиин багша нүхэр Незнамова үгэ соогоо арад зонойнгоо нэгэ һаналтайгаар дэбжүүлһэн нүхэд Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, М. А. Суслов болон Д. Ц. Цыремпилоной түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалаа. «Арад зондо зол жаргал асарһан Коммунистическэ парти мандаха болтогой!» гэжэ нүхэр Незнамовагай үгээ дүүргэхэдэнь зал соо нэрьемэ альга ташалга болоно.

Суглаан дээрэ ВЛКСМ-эй горкомой секретарь нүхэр Кашкин, КПСС-эй горкомой секретарь нүхэр Ножкин болон бусад үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад һунгуулиин Улан-Удын 744-дэхи округто һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень нүхэр Д. Ц. Цыремпилонийе гуйһан резолюци баталаад, округой бүхы һунгагшадта хандалга абаба.

Һунгуулиин 747-дохи Кяхтын округ

Һунгуулиин 747-дохи Кяхтын округой—Бичурын, Кударын, Сэлэнгын, Закаменай, Зэдын, Ториин, Кяхтын аймагуудай, Городок городой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн һаяхан болобо.

Кяхтын аймагай ажалшадай түлөөлэгшэ нүхэр **С. К. Чебунин,** окружной зүблөөе нээгээд, иигэжэ хэлэбэ:

—Хүндэтэ нүхэд! РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтада бэлэдхэл мүнөө ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна. Энэ үедэ мүн манай түрэл Коммунистическэ партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд ороной арадай ажахые 1959—1965 онуудта хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые зүбшэн хэлсэжэ байна.

Манай һунгуулиин округой колхозуудай, предприятинуудай болон эмхи зургаануудай коллективүүд өөһэдынгөө суглаанууд дээгүүр РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар манай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые, мүн республикынгаа эрхим хүбүүд, басагадые дэбжүүлээ. Мүнөө бидэнэр дэбжүүлэгдэһэн кандидадууд тухайгаа үгэеэ нэгэдэхэ гэжэ эндэ сугларaабди,—гээд үгэеэ дүүргэнэ.

Городок городой ажалшадай түлөөлэгшэдэй зүгһөө нүхэр Чеботарев үгэ абаад, бүгэдэ арадай һайндэр—һунгуулиин үдэрые нэрэтэй, солотойгоор угтахын түлөө Зэдын комбинадай хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон алба хаагшадай социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадан ажаллажа байһан тухай хөөрэжэ үгэбэ.

—Манай Галуута-Нуурай рудоуправлениин ажалшад өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ нүхэр **Никита Сергеевич Хрущевые, Анастас Иванович Микоянийе, Фрол Романович Козловые** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлээ,—гэжэ Галуута-Нуурай ажалшадай түлөөлэгшэ нүхэр Собянин хэлэбэ.—Мүн һунгуулиин 747-дохи Кяхтын округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Зэдын комбинадай түрүү хүдэлмэришэн—буровой станогой суута машинист **Василий Григорьевич Шульгин** дэбжүүлэгдэһэн байна. Нүхэд Н. С. Хрущевой, А. И. Микоянай, Ф. Р. Козловой болон В. Г. Шульгинай түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыетнай уряалнаб.

Һүүлээрнь Закаменай аймагай ажалшадай түлөөлэгшэ нүхэр Цыбиков, Кяхта городой № 5 барилгын управлениин хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Огарев болон бусад олон хүнүүд үгэ хэлэжэ, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй блогой эрхим кандидадууд нүхэд Н. С. Хрущевой, А. И. Микоянай, Ф. Р. Козловой, В. Г. Шульгинай түлөө байгша оной мартын 1-нэй үдэр бултадаа нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхые уряалба.

Һунгуулиин 747-дохи Кяхтын округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөн тус округто һунгагдахаар зүбшөөлөө үгэхыень нүхэр В. Г. Шульгиниие гуйха гэжэ нэгэн дуугаар тогтоогоо.

Һүүлээрнь һунгуулиин 747-дохи Кяхтын округой бүхы һунгагшадта хандаһан Хандалга суглаан баталан абаба.

КПСС-эй обкомдо, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Гурбан жэлэй соёлой добтолгоор амжалта туйлагшадта Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай

Республикын городууд болон аймагуудта гурбан жэлэй соёлой добтолгын хэмжээ-ябуулгануудай 1958 оной IV квартал соо ямараар дүүргэгдэһые хаража үзөөд, Кударын аймаг соёл культура хүгжөөхэ мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлаа гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Аймаг доторнь 1958 ондо 3 культбаза, үхибүүдэй 3 ясли, больница, номой магазин баригдаа, 197 радиоточко тодхогдоо. Культурын байшан, колхозой 2 клуб, мүн бусад хэдэн барилганууд хэгдэжэ эхилээ.

Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудайнь хүдэлмэриин шанар, формо болон арга методууд шилээд һайжараа. Культурын байшан, колхозой клубууд болон культбазанууд соо уншагшадай конференцинүүд, асуудалда харюусаха үдэшэнүүд, малшадай үдэрнүүд болон уран һайханай бүлгэмэйхидэй концертнүүд ходо эмхидхэгдэнэ.

Колхозшигуудай дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гуламта, хүдөө ажахын эрдэм ухаанай туйлалта болон түрүү дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ центр болоһон культбазанууд Кударын колхозуудта олоор эмхидхэгдэнхэй. Колхозшигуудай хүмүүжэл болбосоролые улам дээшэлүүлхэ, арадай ажахын зорилго амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ колхозшигуудые элсүүлгэдэнь культбазанууд партийна организацинуудай түшэг тулгуури боложо, нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха ехэ дүй дүршэлтэй болонхой.

1958 оной ажахын жэлэй дүнгөөр Кударын аймаг соо һү һаалга 1953 онойхиһоо 2 дахин үлүүтэйгээр, нооһо хайшалалга 2,5 дахин ехэ боложо, хонин бүриин 3 килограмм нооһон хайшалагдаа. Хүдөө ажахын шухала продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө энэ аймаг ехээр үлүүлэн дүүргээ. Гэхэтэй хамта тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, колхозшигуудай гэр байра бариха бүхы арга боломжын үшөө хүсэд хэрэглэгдээгүй байһанда КПСС-эй Кударын айкомой, аймгүйсэдкомой анхаралые КПСС-эй обкомой бюро хандуулба.

КПСС-эй обкомой бюро, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет шиигэжэ тогтоогоо:

1. 1958 оной IV кварталда соёл культурaяа хүгжөөлгөөр һайн үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө Кударын аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Федоров,** аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Серебренников)** БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулха.
2. 1958 оной IV кварталда Мухаршэбэрэй, Баргажанай аймагууд соёлой добтолго һайнаар ябуулаа гэжэ тэмдэглээд, тэдэниие республиканска газетэнүүдэй Хүндэлэлэй доскада гаргахыень жюридэ даалгаха.
3. Республикын городуудта соёлой добтолгын һулаар ябуулагдажа байһан дээрэһээнь дамжуулгын Улаан туг городуудта барюулагдабагүй.
4. Закаменай, Иволгын, Ториин, Заиграйн болон Хориин аймагуудта соёлой добтолгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһые тэмдэглээд, культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбые заатагүй дүүргэхэ, нийтэ-политическэ хүдэлмэреэ һайжаруулхын тула зохихо хэмжээ абахыень КПСС-эй айкомууд болон аймагүйсэдкомуудһаа эрихэ.

Поли дээрэ наг шэбхэ ехээр зөөжэ, кукурузын баян ургаса туйлая!

* * *

Хэлсэhэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ зэргэтэй

Үнгэрэгшэ жэлдэ Курумканай аймагай колхозууд хамта 1752 гектарта кукуруза тариhан байна. Харин мүнөө жэл эндэхид кукурузынгаа талмайе 530 гектараар бага болгохо гэжэ шиидээ.

— Манай эндэ жэлhээ жэлдэ кукуруза муугаар ургана. Газарнай хуушаржа, үрэжэлгүй болошонхой. Тиимэhээ мүнөө жэлдэ газараа hайнаар үтэгжүүлхын зорилгоор кукурузынгаа талмайе бага болгообди. Тиихэдээ гектар газар бүхэндэ 20 тонноhоо бага бэшэ наг шэбхэ оруулжа шадахабди,—гэжэ аймагай хүдөө ажахын инспекциин главна агроном нүхэр Шагжиев хэлэнэ. Энээнииень бүрин зүбшөөхын аргагүй.

Газараа hайнаар үтэгжүүлээд, саг болзортонь зүбөөр таряа hаа, Курумканда кукурузын үндэр баян ургаса абажа болохо байhыень үнгэрhэн жэлнүүдэй дүй дүршэл гэршэлэн харуулна. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада эндэхи Карл Марксын, Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ болон бусадшье колхозуудта кукурузын муу бэшэ ургаса абтадаг байна. Тус колхозуудта зарим газарай гектар бүриһөө 250—300 центнер кукурузын ногоон эшэ набша хуряагдаhан байха юм. Тиихэдэ ой тайга газарта кукуруза ургадаггүй гээд, мүнөө жэлдэ кукуруза тарихагүй hэдэлгэ гаргажа байhан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздошье урда жэлнүүдтэ кукуруза муу бэшээр ургадаг hэн.

—Хүнтэйн үргэн талада кукурузын үндэр ургаса абажа болохо байhые манай дүй дүршэл гэршэлэн харуулаа. Эндэ газарай хүрьhэн эртэ дулаасадаг байна. Гансал газараа hайнаар үтэгжүүлхэ, саг болзортонь зүбөөр тариха хэрэгтэй,— гэжэ тус колхозой түрүүлэгшэ П. Будаев хэлэнэ.

Теэд аймагай колхозууд тараалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө жэл бүри дүүргэнэгүй. Тиихэдэ ехэнхидээ дүтын полинууд hайса үтэгжүүлэгдээд, холынхидонь наг шэбхэ оройдоо гаргагданагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймаг дотор гектар бүриhөө дунда зэргээр оройдоол 34 центнер кукурузын ногоон набша хуряагдаhан байна. Энээнэйнь гол шалтагаан юуб гэхэдэ, гектар бүхэндэ оройдоо 5 тонно наг шэбхэ гаргагдаад, ехэнхи тарилгань үргэн рядтай сеялкээр хэгдэжэ, зундаа ряд хоорондын элдүүрилгэ хэгдээгүй байшоо.

Теэд курумканайхид мүнөө жэлдэ энэ алдуугаа заhахын тула юу хэнэ гээшэб?

Байгша ондо аймагай колхозууд гансахан кукурузын полинууд дээрэ 24 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха түсэбтэй юм. Энэнь гектар бүхэндэ 20 тонно хүртэхэ болоно. Энэ түсэб дүүргэхэ арга боломжо колхозуудта гүйсэд бии. Теэд эндэхид наг шэбхэ суглуулха, зөөхэ хүдэлмэри урданайхяараал хайша хэрэгээр, аали нобшоор ябуулжа байна. Январиин 20-ной мэдээгээр аймаг дотор оройдоол мянгаад тонно наг шэбхэ гаргагдажа, хараалагдаhан түсэбынь миил 4—5 процент дүүргэгдээ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Б. Дармаев, партийна организациинь секретарь Б. Батомункоев) мүнөө жэл 250 гектарта кукуруза тариха байна. Теэд эндэ намарhаа хойшо оройдоол 100 шахуу тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргагдаа нэрэтэй. Тэрэшэлэн Ленинэй, Калининай, Карл Марксын нэрэмжэтэ томохон колхозуудта баhал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Газараа hайнаар үтэгжүүлжэ, мүнөө жэлдэ кукурузын үндэр ургаса абахын түлөө тэмсэхэ тухай гоё гоёор хөөрэлдэhэн, тусхай шиидхэбэри абаhан аад, эндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд наг шэбхэ суглуулжа, тэрэнээ тараалан дээрэ зөөхэ, зохидоор обоолхо хүдэлмэри тоогоогүй байхань гайхалтай. Энээн дээрэhээ харахада, зарим хүтэлбэрилэгшэд кукуруза ургуулха тухайда хооhон хөөрэлдөөгөөр хизаарлаад лэ, биратай юумэ хээгүй, хайран сагаа дэмы үнгэргэжэ байна бшуу. Аймагай олонхи колхозууд гектар бүриhөө дунда зэргээр 150 центнер, зарим газарhаа гектарай 250—300 центнер кукурузын ногоон эшэ набша хуряахаар хараална. Курумканай эрхэ байдалда гектарhаа 150 центнер кукурузын ногоон набша абаха гээшэ үшөөл бага гэжэ эндэхид өөhэдөөшье hайн ойлгоно. Тиимэhээ гектар бүриhөө 250 — 300 центнер ургаса абахын түлөө эндэхид оролдохо ёhотой.

Кукурузын hайн ургаса абахын тулада мүнөө үедэ хаа хаанагүй оньhожоруулагдаhан агрегадууд эмхидхэгдэжэ, наг шэбхэ шэрэхэ, үрэhэ хүрэнгэ, машина, зэмсэг бэлдэхэ хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулагдажа байhаниинь мэдээжэ. Теэд эндэхи колхозуудта 7 агрегат эмхидхэгдээ гэжэ мэдээн үгтэhэн аад, тэдэнэй хэhэн хүдэлмэринь үшөө харагданагүй.

Курумканайхид хэзээ хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, энэ хүдэлмэридэ үнэхөөр бодото анхарал хандуулха юм?

О. Раднаев, манай корр.

Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ (Улан) колхозой нүхэр Федот Ринчиновэй хүтэлбэрилдэг кукуруза ургуулха звено мүнөө жэлдэ 100 гектар бүриhөө 300 центнер ургаса туйлаха гэhэн уялга абаа. **Зураг дээрэ:** тус звеногойхид полидоо наг шэбхэ зөөжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Үгэдөө хүрэбэ

Бичурын хониной совхозой МТМ-гэй хашаа соо ороходо тэндэ байhан машина, техникэ сүм эмхитэйгээр табигданхай байха. Энээниие харахадаа тэндэ ёhотойл эзэн бии гэжэ hанамаар.

Совхозой механизаторнуудай коллектив партиин XXI съездые угтуулан, трактор болон хүдөө ажахын машинануудай заhабарилгые январиин 25-да дүүргэхэ гэhэн уялгаяа болзорhоонь арбан хоног урид дүүргэжэ, ехэ амжалта туйлаhан байна.

Заhабарилгын хүдэлмэри дээрэ илангаяа түмэршэ дархан Жигмитов, электро-гагнууршан Светов, механизаторнууд Цыренов, Осколков болон бусад шалгараа. Тэдэнэр нормоёо хододоо 150—200 процент хүрэтэр дүүргэhэн байха юм.

Мүнөө механизаторнууд барилгын модо бэлэдхэлгэдэ, мастерскойн барилгада хабаадалсана. Эндэ кукуруза ургуулха табан бригада бии болгогдоод, участогуудтаа наг шэбхэ зөөжэ эхилбэ.

Б. Цыренжапов.

Кукуруза ургуулха звено

«Красный партизан» колхоздо кукуруза ургуулха саг үргэлжын звено бии болгогдоо. Энэ звено гансахан комсомолшууд болон залуушуулhаа бүридэнэ. Звеногой хүтэлбэрилэгшөөр колхозой комсомольско эхин организациин секретарь нүхэр Бородин томилогдоо. Звеногойхид кукуруза тариха газараа заалгажа абаа. Тэдэнэртэ хэрэгтэй техникэ, зэмсэг болон унаа даалгагдаа.

Г. Цыреторов.

Хори.

Хүршэнэрhөө жэшээ абыт

Энэ жэлдэ кукурузын баян ургаса хуряаха уряатайгаар Сэлэнгын «Коммунизм» колхозой гэшүүд республикынгаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, колхознигуудта хандаа. Энэ хандалгыень колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хаа хаанагүй hайшаан дэмжэжэ байна. Тиин гэhээ «Коммунизм» колхозой хүршэ, адууhа мал олонтой Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид кукурузын тарилгада муугаар бэлэдхэжэ байнхай. Эндэхин кукуруза тарихаар шэлэhэн 113 гектар газартаа 4220 тонно наг шэбхэ гаргахабди гэжэ түсэблэhэн юм. Тиигээд «үдэр бүри 46 тонно наг шэбхэ поли дээрэ гаргаха, тэрэнэйнгээ 24 тонныень трактораар, 22 тонныень мори тэргээр гаргаха. Энэ ажалдаа 2 трактор, 23 мори, тэндэ хүдэлхэ хэдэн хүнүүдые гүйсэд элсүүлхэбди» гэжэ гоё гоёор хөөрэлдэhэн байгаа.

Мүнөө болоод байхада, 4220 тонын миил 468 тоннонь поли дээрэ гаргагдаhан нэрэтэй. Гэхэ зуура нүхэр Цыбик-Доржеевагай даадаг гүүртынхид 1530 тоннын орондо 20 тонно, нүхэр Дагсаловай гүүртынхид 630 тоннын орондо 30 тонно шэбхэ участогууд дээрээ гаргаабди гэhэн мэдээ үгөө. Малшадhаа байтагай, колхозой правлениин гэшүүд өөhэдын хүсөөр 10 гектарта наг шэбхэ гаргаха гэhэн уялгаяа дүүргээдүй.

Колхозой правлени кукуруза ургуулха звеньеводоор Дамдин Нимажаповые томилходоо, туhаламжа хүргэжэ байхабди гэжэ найдуулhан юм. Теэд энэнь баhал хооhон найдуулга байшоо. Звеногойхид түрүүшын үдэрнүүдтэ «Беларусь» трактораар наг шэбхэ гаргажа байhан аад, правлениин шиидхэбэреэр тэрэ тракторынь ондоо хүдэлмэридэ ябуулагдашоо. Нүхэр Нимажаповшье звеногойнгоо хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ шаданагүй. Энээнhээ шалтагаалан звеногой гэшүүд ажалдаа орой гараад, эртэ ороно. Зарим нүхэд бүхэли үдэрөөшье гэртээ үнжэшэнэ.

«Коммунизм» колхозойхидой хандалга, КПСС-эй обкомой тогтоол кукуруза ургуулагшадай дунда зүбшэн хэлсэгдэнэгүй. Тиимэhээ звеногойнь гэшүүд энэ жэлдэ гектар бүриhөө хэды центнер эшэ набша хуряаха байhанаа hайса мэдэнэгүй.

Хабарай тарилгын ойртожо байхадань колхозой хүтэлбэрилэгшэд, агроном нүхэр Цыренов юу бодожо, ямар түсэбтэй байна гээшэб? Мүнөөнhөө эхилжэ кукурузын тарилгада бэлэдхээгүй hаа, мүртэй ургаса хуряагдахагүйнь мэдээжэ.

П. Ангаров.

Эгэтын Адагта

Үдэ голой хойморто Эгэтын Адаг гэжэ үнгэ hайхан нютагта «Победа» колхозой түб hуурин оршоно. Энэ нютаг hүүлшын жэл хүрэтэр түбхинэhэн байдалда хүсэд оруулагдажа шадагдаагүй байhан юм. Зүгөөр эндэхи зон hүүлэй хоёр — гурбан жэлэй туршада байдал hуудалаа шэнэдхэн, тосхонойнгоо шэнжэ түхэлые болбосон болгожо эхилhэн байна.

Эндэ колхознигуудай хуушан гэрнүүд hэльбэгдэн табигдахаhаа гадна, жара гаран гэр шэнээр баригдаа. Тосхоной долоон жэлэй hургуулиин, амбулаториин байшангууд урилагдажа табигдаа. Зургаан автомашинын багтаамжатай гараж, электростанциин шу[…] байра, 3—4 цехтэй мастерской[…] ригдаа.

Мүнөө колхозой үйлсэнүүд[…] колхознигуудай гэр байрануу[…] Ильичын лампа яларна, элдэб […] дэлмэри оньhожоруулагдан[…] Гадна колхоз өөрын радиоузел[…] телефоной коммутатортай, ста[…] нарна киноустановкотой болоо.

Тэрэшэлэн колхозой хоёрд[…] бригадын гэшүүдэй ажаhуу[…] Хандир гэжэ нютагта байрын о[…] шэнэ гэрнүүд, культбаза бариг[…] Эндэ улаан булан, ларёк, медиц[…] скэ пункт хүдэлнэ.

Ц. Жамсаранов.

Ярууна.

„Байгалай толон“ журналай 6-дахи номе[…]

Бурядай АССР-эй Уран зохёолшодой союзай, Соёлой министерствын орган бологшо «Байгалай толон» журналай 1958 оной hүүлшын 6-дахи номер бурят хэлэн дээрэ барлагдан, хэблэлhээ гараба.

Энэ номерой түрүүшын хуудаhа ирамсаараа «Эхэ оромнай hайхан даа!» гэжэ уран зохёолшо Бата Базароной, удаань «Коммунизмын түсэб» гэжэ уран зохёолшо Цэдэн Галсановай шүлэгүүдые харанабди. «Һаруул hайхан ерээдүй тээшэ» гэhэн бүлэг дотор КПСС-эй Бурядай обкомой секретарь нүхэр Е. Магуновой, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ж. Ванкеевэй статьянууд толилогдоhон байна. Удаадахи хуудаhануудтань үнгэрэгшэ намар болоhон Бурядай уран зохёолшодой съездэ ерээд байхадаа Монголой поэт Далантайн Тарва гэдэгэй бэшэhэн «Илалтын зам», «Арюун Байгал» гэжэ шүлэгүүд[…] шагдана.

Чимит Цыдендамбаевай «Т[…] нютагhаа холо» гэhэн романай […] бэдэхи бүлэг эндэ оруулагдан[…] Хальмаг арадай поэт Кугуль[…] Даваа, залуу уран зохёолшо Цы[…] Галанов, Үбэр Монголой […] Н. Сайнцогто гэгшэдэй шүлэг[…] очерк журналда хэблэгдэбэ. […] энэ номерто «Буура үбгэн» […] Цзюнь Цинэй рассказ, «Тэр[…] hалбарhаар» гэжэ Алексей Чир[…] вой повесть толилогдоо.

Тэрэшэлэн «Публицистикэ», «[…] кадын урда тээ», «Гурбан жэ[…] соёлой добтолго», «Түрэл хиза[…] най», «Ажахын хүгжэлтын асу[…] лаар», «Шүүмжэлэлэй таhаг», «[…] шүлэгүүд» гэhэн материал[…] 1958 ондо «Байгалай толон» ж[…] налда хэблэгдэhэн зохёолнууд[…] хай энэ номерто оруулагданха[…]

Зэдэhээ мэдээсэнэ

Партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхозой (Зэдэ) хоёрдохи комплексно бригадын hүнэй үнеэдэй гүүртэдэ 200 толгой үнеэд байдаг. Нёдондо тэндэхи үнеэд электрын галтай, дүүжэн харгы тодхогдоhон типовой шэнэ байрада оруулагдаhан байна. Энэнь малшадай ажал нилээд хүнгэдхөө.

Гэбэшье гүүртын мал уhаар гасагдажа, нилээд бэрхэшээл тохёолдодог байhан юм. Колхозойнь правлени тэндэ И. Н. Нурминскиин системын түхеэрэлгэтэй автоуhалуури тодхохо гэжэ шиидэhэн байгаа. Механик Дураковой хүтэлбэрилдэг механизаторнуудай бригада тэрэ [...] дэлмэри дүүргэбэ. Тиигэжэ а[…] уhалууринь бригадын hайнаар […] дэлмэрилhэнэй ашаар хараа[…] болзорhоо нилээд урид ашагла[…] да оруулагдаба.

***

«Коммунизм» колхозой (З[…] зоотехник Дари Дондокова хони[…] искусственна аргаар үрэжү[…] hайнаар эмхидхээ. Тэндэ үрэж[…] гын табан пункт хүдэлмэри[…] Һүүлшын үдэр хүрэтэр 2000 га[…] хонид үрэжүүлэгдээ.

С. Табдае[…]

Иимэ шүүбэринүүд тудана

Мухаршэбэрэй аймаг дотор шүүбэритэ хоёрдохи лотерейн биледүүд элбэгээр тараагдаhан байгаа. Мүнөө нөөсэлгын кассанууд шүүгдэhэн биледүүдэй түлөөhые түлэhөөр. Лотерейн наадалгада хабаадагшадай дунда золтой хүнүүд олон байгаа. Аймагай хэлхеэ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэ нүхэр П. Шипицын мянган түхэриг шүүбэ. Заганай инвалидуудай байшангай директор нүхэр Н. Манжеева хубсаhа угаадаг маш[…] аймпотребсоюзай заготконто[…] хүдэлмэрилэгшэ К. Алексеева, «[…] беда» колхозой гэшүүн С. Ре[…] ский гэгшэд оёдолой машина[…] дые шүүбэ. Мүн бусад шүүб[…] нүүд олоор тудана.

Мүнөө лотерейн биледүүдэй […] бэри түлэгдэжэ үргэлжэлhөөр.

Б. Самб[…]

аймагай нөөсэлгын кас[…] главна бухгал[…]

Мяха үйлэдбэрилгөө ехэ болгохо аргатайбди

Энэ жэлдэ мяха үйлэдбэрилгэеэ 3,5 дахин дээшэлүүлхээр социалистическэ уялга абаhан Рязаниин областиинхидай уряае Закаменай аймагай колхознигууд ехэтэ hайшаагаа. Тиин байгша ондо мяха абалгаяа 1,5 дахин дээшэлүүлхэ гэжэ хүдөө ажахынхиднай шиидэбэ.

Закаменайхид иимэ ехэ уялганuудые абаад байхадаа, урданайнгаа алдуу эндүүнүүдые хараадаа абан, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлжэ байна.

1953 ондо аймагай колхозууд оройдоол 4861 центнер мяха, 9886 центнер hү, 281 центнер нооhо гүрэндөө худалдаhан байгаа. Тиихэдэ үнеэн бүриhөө 320 литр hү haahан, хонин бүриhөө 1,1 килограмм нооhо хайшалhан юм. Манай аймагай ехэ арга боломжонууд хэрэглэгдэдэггүй байhан тухай эдэ дүнгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

1958 ондо аймагай колхозууд гүрэндөө мяха худалдаха тушааха түсэбөө болзорhоонь урид 104 процентээр дүүргээ. Мүн hү худалдаха түсэбөө 120 процентээр, нооhо тушаалгаяа— 111,6 процентээр дүүргэжэ, партиингаа XXI съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаhан байна.

Тиигэжэ үнгэрhэн жэлдэ 1953 онойхитой сасуулхада мяха абалга 180 процентээр, hү haалга 280 процентээр, нооhо хайшалалга 179 процентээр дээшэлүүлэгдэжэ, гүрэндэ худалдагдаа. Энэ хадаа үнгэрhэн табан жэл соо эршэмтэйгээр ажаллаhанай үрэ дүнгынь болоно. Тиихэдэ аймагай зарим колхозууд бүри ехэ амжалта туйлаhан байха юм. Жэшээлхэдэ. «Коммунизмын зам», «Победа», Ленинэй нэрэмжэтэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд hү haалгаяа 224—445 процентээр дээшэлүүлээ. Гадна нооhо абалга горьтойхоноор дээшэлүүлэгдээ.

Эдэ бүхы амжалтанууд имагтал малшадай оролдосотойгоор ажаллаhанай ашаар туйлагдаа гээшэ. Аймагай малшад КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумэй шиидхэбэреэр урмашажа, ажалайнгаа эршые бүри шангадхаhан юм. Тэрэнэй ашаар түрүү haалишад, хонишод, мал адуулагшад олошороо. Үнгэрhэн жэл аймагай 58 эрхим haалишад үнеэн бүриhөө 1000 литрhээ 1884 литр хүрэтэр hү haагаа. Тэдэнэй дунда «Коммунизмын зам» колхозой haалишан Дулма Цыбикова — 1884 литр, «Победа» колхозой haалишад: Ханда Абидуева — 1823 литр, Мария Бадмаева —1766 литр, Чимит Гомбоева —1733 литр hү haагаа. Мүн мал адуулагшадшье түрүү haалишадhаа дутуугүй ажаллаа. Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхозой гэшүүн Бадма Раднаев, «Коммунизм» колхозой Жамса Сосоров болон бусад мал таргалуулхадаа шадамар бэрхэ, дүй дүршэл ехэтэй болонхой юм. Тэдэнэр үнгэрhэн жэл тушаажа абаhан малнуудаа эзэн ёhоор харууhалжа, толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэ соо 700—800 граммаар нэмээгээ. Тиихэдэ «Байкал» колхозой haалиин гүүртынхид (эрхилэгшэнь Жүгдэр Цыденов) 100 үнеэнhээ 93,3 тугал абаад, тобир тарганаар, гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулжа байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай хонишод бүри ехэ амжалтануудые туйладаг болоо. Үнгэрhэн жэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Цыбикжап Будаев 100 эхэ хонин бүриhөө 142,5 хурьга абаад, нэгэшье толгойень гарзада оруулангүй, тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байна.

Һаяхан КПСС-эй айкомой пленум, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаан болоо. Эндэ сугларгашад дээрэ дурсагдаhан амжалтанууд ажалаймнай дутагдалнуудые, элирүүлэгдээгүй арга боломжонуудые-мнай халхалха ёhогүй гэжэ мэдүүлбэд. Үнэхөөрөөшье, ажалай hайн дүнгүүдые хараад, тэрээгээрээ бахархажа hуубал, нилээд ехэ дутагдалнуудай элирүүлэгдэхэгүй байhаниинь мэдээжэ.

Аймагаймнай колхозууд hүүлэй табан жэл соо нилээд хүгжэhэншье hаа, хэрэглэгдээгүй арга боломжотой, мүн дутуу дунданuудтайшье. Мүнөө малай тоо толгойе hүүлэй хэдэн жэл соо эрид олошоруулха гэжэ парти, правительствынгаа хараалhан хэмжээ-ябуулгануудые зарим колхозуудай муугаар дүүргэжэ байhаниинь элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, 1953 ондо Закаменда 24950 толгой эбэртэ мал, 6370 үнеэн тоологдодог байhан аад, харин 1958 он болотор 2227 толгой эбэртэ мал, 712 үнеэн хорошоhон байха юм. Тиихэдэ адуун — 43 процентээр, гахай— 50 процентээр, шубууд — 43 процентээр хороо. Аймагаймнай найман колхозууд малайнгаа тоо хороожорхиhон байба.

Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, нэн түрүүн зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд малайнгаа тоо толгойе эрид олошоруулхын хойноhоо шууд тэмсээгүй, hулаар ажаллаа. Имагтал колхозой, мүн аймагайшье хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр үнеэдэй тоо 24,7 процентээр, эхэ хонид хурьгадтаяа хамта — 43,5 процентээр, гүүнүүд — 20,8 процентээр хорошоо. Иигэжэ эхэ малнуудай тон олоор хороhонhоо боложо, саашадаа адуу малаа түргөөр олошоруулха хэрэгтэ hаад ушаруулагдана. Тиигэбэшье зарим колхозууд эхэ малнуудые элдэб аргаар гүрэндөө тушаажархина, мүн олоор гарзалуулна. Мэнэ hаяхан «Байкал» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Бабалаев) тугаллахаяа байhан 20 гаран үнеэгээ гүрэндэ тушаажархёо.

Хоёрдохёор, аймагтамнай малай hубайрха ябадал жэл ерэхэ бүри хороогдожо байха аад лэ, харин олошоржо байна. Үнгэрhэн жэл зуун үнеэнhээ — 72 тугал, зуун эхэ хонинhоо — 86 хурьга, зуун гүүнhээ — 56 унага арай шамай абаабди. Харин зарим колхозууднай бүришье үсөөн түлнүүдые абаhан байна. Түл абалгын дутагдалнуудые мэнэ гэhээр усадхахын тула аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, мүн малшад бүхы хүсөөрөө үшөөл оролдоногүй. Эхэ малые искусственна аргаар ороондо оруулха, түлнүүдые харууhалха хүдэлмэреэ зүндэнь орхижорхиhон байна.

Гурбадахяар, адуу малаа гүрэндөө худалдаха, тушаахынгаа хажуугаар, тон олоор гарзалуулжа, доторойнгоо хэрэгтэ хэрэглэжэрхинэбди. 1958 ондо 1656 толгой эбэртэ малнай (тэрэ тоодо 184 үнеэн) янза бүриин шалтагаанаар гарзалшоо. Энээнэй хажуугаар 539 толгой эхэ мал (тэрэ тоодо 202 үнеэн), 822 толгой хонин (тэрэ тоодо 240 эхэ хонин) доторой хэрэглэмжэдэ гаргагдаа. Мүн тон олон түлнүүднай имагтал муу харууhанhаа боложо гарзалшоо. Олонхи колхозууд абаhан түлнүүдээ зүбөөр харууhалхын хойноhоо hайса оролдоногүй. Түлнүүдые эхэhээнь hалгаажа, хүйтэн байрада түлжүүлхэ арга зүбөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Үнгэртэрнь дулаалжархиhан гү, али дэн хүйтэн байрада түлнүүдээ оруулжархихадамнай тэндээ таарангүй, турана, муудана, тиихэтээ хамта, элдэб үбшэндэ нэрбэгдэшэнэ.

Эдэ мэтын шалтагаануудhаа боложо аймагнай мяха абалгаяа горьтойгоор дээшэлүүлнэгүй. Хэрбээ дурсагдаhан дутагдалнуудые дары сагтань усадхажа шадаа hаа, мяха абалгаяа ойрын хоёр жэл соо 2—3 дахин дээшэлүүлхэ аргатайбди. Энээн тушаа аймагаймнай хүдөө ажахын түрүүшүүл өөhэдынгөө суглаан дээрэ үргэнөөр хөөрэлдэхэдөө, хараалhан түсэбүүдээ дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Энэ жэлдэ Закаменда үнеэдэй тоо толгойе 6500-да хүргэхэ арга бии. Колхозууднай нилээд олон гунжануудтай болоо. Тиихэдэ колхознигуудhаа, алба хаагшадhаа 500—600 үнеэ худалдажа гү, али сарнуудаар андалдажа абахабди. Мүнөө колхознигууднай хүхюун сэнгэлигээр, баян шадалтайгаар hуудаг боложо, үмсэдөө олон мал бариhанай хэрэггүй байhыень hайса ойлгоно. Гадна олзо доход ехээр олодог колхозууднай колхознигуудаа, мүн алба хаагшадаа hү, мяха, тоhоор гүйсэд хангаха аргатай болоо. Тиимэhээ үмсынгөө малые дуратайгаар, олооршье колхозуудтаа худалдаха байха. Тиихэдэ жэл бүри 1000—1200 тугал худалдажа абаад, тэжээн тарталуулха хүдэлмэриие колхозууднай мүнөөнhөө ябуулжа эхилхэ зэргэтэй. Мүн зоотехник, ветеринарнуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулжа, малай гарзалха ябадалые усадхаха саг тулаа.

Мүнөө аймагтамнай хамта 2000 гаран үнеэдтэй мяханай гүүртэнүүд эмхидхэгдээ. Эдэ гүүртын үнеэдые имагтал hайн харууhанда байлгаха гээшэ тон шухала. Мүн тугалнуудыень эхэтэйнь суг байлгажа, бир тарганаар түргэн томо бо[…] хо аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ [...]рэгтэй. Тиимэhээ мяханай гүү[…] үнеэдые дүй дүршэл ехэтэй [...] шадта даалгаабди. Аймагай[…] 5 колхоз мяха элбэгтэй hа[…] хайнаг болон нютагай үүлт[…] малнуудые үсхэдэг. Эдэ колхо[…] олон мал мяханай гүүртэдэ та[…] аргатай. Һарлагуудай, мүн нют[…] үүлтэрэй үнеэдэй үүлтэр нии[…] жэ мяха элбэгтэй хайнагууды[…] ри олоор үсхэбэрилхэ хүдэлм[…] саашадань эршэмтэйгээр ябу[…] ёhотойбди. Һарлаг болон хайна[…] хада уулын бэлшээридэ ябах[…] ехээр таргалдаг юм. Тиимэhээ[…] дэнэй бэлшээриие тон зүбөөр [...] хидхэхэ гээшэ мэргэжэлтэдэй[…] халын шухала хэрэг болоно.

Энээнhээ хойшо 300 килогр[…] hаа доошо шэгнүүртэй мал гү[…] дөө худалдахаяа болижо, […] са таргалhан, томо бэетэй ма[…] дые худалдахабди. Тиимын […] эбэртэ бодо малайнгаа үүлт[…] hайжаруулха гээшэ тон шух[…] Тэрэшэлэн гахайнуудые олоор[…] хадаг, туулайнуудые үүсхэбэр[…] болохомнай. Хэрбээ 1000 ту[…] үсхэбэрилөө hаа, жэлдээ 500-[…] центнер hайн шанартай мяха[…] рэндөө худалдаха аргатайбди.

Мүн ойрын жэлнүүдтэ тэжэ[…] бата бэхи база байгуулжа, ш[…] тэ силос ехээр дарадаг болох[…] Тарилга хэдэг колхозууднай […] жэлhээ эхилжэ кукуруза б[…] олон жэлэй ногоо элбэгээр [...] даг болохо зэргэтэй.

Иигэжэ дутуу дундануудаа[…] ры сагтань усадхажа, мяха ү[…] бэрилгөөр абаhан уялгаяа за[…] гүй дүүргэхэбди.

Д. ОШОР[…]

Закаменай аймгүйсэдк[…] түрүүл[…]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта— 24-74, писем трудящихся 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00954. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 477